КПСС XXIII СЪЕЗДИ ОЛДИДАН

МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНЛАРИГА ШАРАФЛАР!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 70 (13.332).

1966 МАРТ 27 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

СЪЕЗДГА ТУҲФАЛАР

Ўрганч ремонт заводининг коллективи КПСС XXIII съездини муносиб кутиб олиш учун мусобақалашиб, трактор ва автомобиль моторларини ремонт қилиш, запас қисмлар ишлаб чиқариш биринчи квартал планини бажарди. Хоразм областининг колхозлари чигит экиш бошлангунига қадар пландан ташқари юздан кўпроқ янгиланган двигателлар олдилар.

●

ҚАРШИ. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Область қўйчилик хўжаликларида бу йил 500 мингдан ортиқ совлиқ қўзилади. Чорвадорлар ҳар 100 совлиқдан 115 тадан, [illegible] бултургига нисбатан 5 бош кўп қўзи олишга аҳд қилишган. Қўйлар қишдан семиз олиб чиқилган. Совлиқлар алоҳида эътибор билан парвариш қилинган фермаларда ҳозир қўзилатиш яхши ўтяпти.

●

«Газли Полвонтош» майдонида 24 мартда [illegible] километрли қудуқни пармалаб бўлган мастер У. Мустафоев бригадаси [illegible] метр келадиган қудуқни [illegible] муваффақиятларини КПСС XXIII съездига бағишладилар. Улар съезд шарафига қудуқни муддатидан илгари пармалаб топширдилар.

МУСОБАҚАНИНГ ҚУДРАТЛИ ТЎЛҚИНИ

Зумрад осмонида қуёш чарақлаган, сахий замин ям-яшил либосга бурканган, чаман бўйи водийларда баҳор насими тиниқ эсган элимиз улуғ [illegible] арафасида турибди. Жонажон Коммунистик партиямизнинг 29 мартда ўз ишини бошлайдиган XXIII съезди бутун халқимиз, ҳар бир совет кишиси қалбида [illegible] ҳис-туйғулар, орзу-умид ва [illegible] режалар туғдирмоқда.

Обод шаҳар ва қишлоқларимизга, серфайз ҳовли-хонадонларимизга, ҳаёт қайнаган завод, фабрика ва қурилишларимизга, бепоён далаларимизга кириб келган янги беш йиллик [illegible] турмушимиз ва меҳнатимизга, ҳаётимизнинг ҳамма жабҳаларига [illegible] сингиб бормоқда. Беш йиллик [illegible] КПСС XXIII съезди Директиваларини қизғин муҳокама қилиш вақтида қаҳрамон ишчилар синфимиз, фидокор колхозчи деҳқонларимиз, ватанпарвар зиёлиларимиз [illegible] партия режаларини тўла рўёбга чиқариш учун, коммунистик истиқболни тезроқ яқинлаштириш учун зўр сабот-матонат, ғайрат-шижоат билан меҳнат қилажакларини, курашажакларини изҳор қилдилар.

Партиямиз XXIII съезди очилиш арафасида бутун мамлакат бўйлаб, жумладан қуёшли Ўзбекистонимиз узра қудратли тўлқин отиб тобора авж олаётган социалистик мусобақа бунинг яққол далилидир. [illegible] — социалистик мусобақа [illegible].

Чўлни обод қилиш, янги ерларни ўзлаштириш, кўплаб уй-жойлар қуриш юзасидан олган социалистик мажбуриятини [illegible] бажараётган йирик «Голодностепстрой» бошқармасининг ишчилари бу йилги биринчи квартал режаларини муддатидан илгари бажардилар. Чирчиқ шаҳридаги 160-қурилиш тресты бинокорлари, Фарғона азот ўғитлари заводи, Наманагандаги йигирув-тўқув фабрикаси, Урганч автобазаси коллективлари ҳам партия XXIII съезди шарафига олган мажбуриятларини муваффақият билан адо этдилар.

Ўзбекистон чорвадорлари партиямиз съездини муносиб кутиб олиш учун [illegible] давлатга сут сотиш квартал планини [illegible] процент, тухум сотиш планини [illegible] процент [illegible] бажардилар. [illegible] Чорвачиликни ривожлантиришда, гўшт, сут, жун, қоракўл тери ва бошқа маҳсулотлар етиштиришда ва тайёрлашни кўпайтиришда эришган муваффақиятлари учун Ўзбекистоннинг ўн саккиз чорвадорига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилгани тўғрисидаги хушхабар [illegible].

Республикамиз қишлоқ хўжалиги илғорларининг қурултойида олинган юксак мажбуриятлар [illegible] Хоразм [illegible] Шовот районы пахтакорлари [illegible] Ватанга 40 минг тонна юқори сифатли пахта бериш, маҳсулотнинг ҳар бир центнери таннархини бултургига нисбатан 2 сўм 50 тийин камайтириш мажбуриятини олдилар.

Азамат пахтакорларимизнинг республикамизни бундан буён ҳам мамлакатнинг асосий «оқ олтин» хазинаси бўлиб қолишига [illegible].

[illegible]

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIII съезди шарафига бошланган мусобақа [illegible].

Бутун халқ, унинг [illegible] [illegible] лиқдир. Партия ташкилотлари ва ишлаб чиқариш командирлари беш йиллик план режалари ҳар бир ходим ва бутун коллективнинг, барча совет кишиларининг ижодкорлигига таянибгина амалга оширилиши мумкинлигини яхши билиб олмоқлари керак.

Коммунизм қуришнинг қудратли воситаси — умумхалқ мусобақаси янада кенг қулоч ёяверсин, моддий ва маънавий неъматлар мўл-кўлчилигини яратиш йўлида халқимиз курашининг қудратли мададкори ва илҳомчиси бўлаверсин!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1966 йил 26 мартда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми бўлиб ўтди.

Пленум КПСС Марказий Комитетининг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXIII съездига ҳисоботини қараб чиқди. Шу масала юзасидан Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Л. И. Брежнев доклад қилди.

Пленум Марказий Комитетнинг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXIII съездига ҳисобот докладини бир овоздан тасдиқлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ XXIII СЪЕЗДИГА ҲИСОБОТИ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1966 йил 26 мартдаги қарори

КПСС Марказий Комитетининг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXIII съездига ҳисоботи тасдиқлансин.

Тошкент областининг «Қорасув» совхозида эртаги экинлар яхши ўстирилмоқда. Суратда: совхоз парторги М. Ёқубова ва бригадир Н. Муҳитдинов экинларни кўздан кечирмоқда.

Қ. Розиқов фотоси. (ЎзТАГ).

ЛОЙИҲАЧИЛАР ЙИҒИНИ

25 март куни Тошкентда Ўзбекистон лойиҳачиларининг фаолиятига бағишланган кенгаш бўлиб ўтди. Бунда Ўзбекистон ССР Госстройининг раиси А. Т. Шаховнинг доклади тингланди ва муҳокама қилинди. Лойиҳачилар партия қўйган вазифаларни бажаришга ўзлари қўшадиган ҳиссани кучайтиришга қарор қилиб, юксак мажбуриятлар олишди.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. В. Марцинюк, СССР Госстройининг аъзоси В. А. Замараев нутқ сўзладилар. (ЎзТАГ).

СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНЛАРИ

Эргаш ШАМАЕВ,
Бойсун районидаги «Сайроб» совхозининг бош чўпони.

Анастасия ЧУДНАЯ,
Ўзбекистон чорвачилик илмий-текшириш институти «Красный водопад» тажриба базасининг сут соғувчиси.

Абдуназар УМАРОВ,
Нурота районидаги Ленин номли колхознинг бош чўпони.

СССР Олий Совети Президиумида

СССР Олий Совети Президиуми 1966 йил 22 мартдаги фармонлари билан чорвачиликни ривожлантиришда, гўшт, сут, тухум, жун ва бошқа маҳсулотлар етиштириш ва тайёрлашни кўпайтиришда эришган муваффақиятлари учун чорвачилик ходимларидан катта бир группасини СССР орден ва медаллари билан мукофотлади. Шу жумладан, Ўзбекистон ССРдаги республика қишлоқ хўжалик, тайёрлаш, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг қуйидаги ходимлари мукофотландилар:

ЛЕНИН ОРДЕНИ БИЛАН

Гречин Борис Васильевич — «Узглавкаракуль» чорвачилик бошқармасининг бошлиғи.

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНИ БИЛАН

Поташов Дмитрий Иванович — «Узглавкаракуль» чорвачилик бошқармаси бошлиғининг ўринбосари.

«ҲУРМАТ БЕЛГИСИ» ОРДЕНИ БИЛАН

Асомов Эркин Акмалович — «Уззооветснаб» республика бирлашмасининг раиси.

Аҳмадбобоев Муҳаммаджон Ҳусаинович — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига қарашли «Узплемживобъединение»нинг раиси.

Диаконенко Николай Игнатьевич — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ишлар бошқармасининг старший референти.

Мандалак Константин Дмитриевич — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига қарашли «Узптицепром»нинг механизация ва электрлаштириш бўлими бошлиғи.

Чижик Виталий Иванович — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги бош ветеринария инспекторининг ўринбосари.

Ёдгоров Дамир Солихович — Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг секретари.

«ШАВКАТЛИ МЕҲНАТ УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН

Волков Борис Акимович — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги чорвачилик бошқармаси бошлиғининг ўринбосари.

Дудчик Борис Александрович — боғдорчилик-узумчилик совхозлари республика трестининг бош ветеринария врачи.

Иодис-Павловская Мария Дмитриевна — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг бош эпизоотологи.

Мартиненко Георгий Леонтьевич — Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети бўлимининг инспектори.

Мирсаиқов Саъдулла Ортиқович — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига қарашли «Узптицепром» бўлимининг бошлиғи.

Моисеева-Кравченко Наталия Александровна — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги планлаштириш бўлимининг бошлиғи.

«МЕҲНАТДА ЎРНАК КЎРСАТГАНЛИК УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН

Гарцман Бенциян Янкелевич — «Узглавзаготскотооткорм» бошлиғининг ўринбосари.

Емельянова Татьяна Владимировна — ЎзбекистонССР Қишлоқ хўжалик министрлиги бошқармасининг бош зоотехниги.

Маматказин Алим Файзулович «Узглавзаготскотооткорм»нинг старший инспектори.

Маневич Сарра Вульфовна — Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига қарашли «Узптицепром» ветеринария бўлимининг бошлиғи.

Мозолевская Надежда Ивановна — «Уззооветснаб» республика бирлашмаси раисининг ўринбосари.

Пискулина Нина Александровна — «Узглавзаготскотооткорм» планмолия бўлимининг бошлиғи.

Замонамиз қаҳрамонлари

ЯЙЛОВ БАҲОДИРИ

Хушхабарнинг қаноти бор дейдилар. Ҳа, Қизилқумга ҳам хушхабар келди. Бу хушхабар кўкўпар тоғлар-у, боғ-роғлар оша эфир тўлқинларида оқиб келди, дарёлар, дашту-далалар, ўрмонзорлар тепасидан қанот қоқиб келди. Қизилқумда тантана...

Бош чўпон Мурод Шарипов ҳали бундан бехабар эди. У сурувни сер ут яйловга эндириб юборди-да, қаршисидан чопиб келаётган 17 ёшли укаси Шоҳниёзни кўриб беихтиёр тўхтаб қолди. Шоҳниёз қувончга тўлиб-тошиб чопар, тезроқ акасига етиб олиб, хушхабарни айтишга ошиқарди.

— Уйда бирор гап бўлдимикан? — ўз-ўзига савол берди бош чўпон. — Нега бунча югуради бу бола.

У шуларни хаёлидан ўтказиб турганида Шоҳниёз яқинлашиб қолди.

— Табриклайман, акажон!

Нимадандир ташвишланиб турган Мурод энди сал бўшашди, юзларига қизиллик югурди. Укасининг нозик қўлларини дағал кафтлари орасига оларкан, илиққина кулиб сўради:

— Тинчликми ўзи?

Шоҳниёз акасини қучоқлаб олди:

— Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони билан табриклайман сизни!

— Нима, нима? — ҳайрон қолди акаси. Сўнгра Шоҳниёзни даст кўтариб, бир неча бор гир айлантирди-да, авайлабгина майса устига ўтқазди. Шоҳниёз чўнтагидаги миттигина приёмникни ўртага қўйиб, «қулоғ»ини буради. Бу маҳал диктор СССР Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон ССРдаги энг илғор чорвадорлардан бир группасига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш тўғрисидаги фармонни ўқиб эшиттираётган эди. Муроднинг қулоғига қуйидаги сўзлар эшитилди:

— ...Бухоро область, Вобкент районидаги «Шофиркон» совхозининг бош чўпони Мурод Шариповга...

Шундай! Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилган азаматлар орасида у ҳам бор эди. Мурод бирдан қўйларига қаради. Унинг назарида сурувдаги 500 бош қўйнинг ҳаммаси қулоқларини диккайтирганича митти радиоприёмникдан таралаётган куйга қулоқ солаётгандек туюлди. Йўқ, биргина қўйлар эмас, бутун Янгиқудуқ массиви, бутун Қизилқум қаҳрамонлар шарафига берилаётган концертни тинглаётганга ўхшарди.

Шоҳниёз акасини яна бир бор қутлади. Улар ўринларидан туриб қўйлар тарафга кетишди. Йўлда борар экан, хаёл Мурод Шариповни узоқ-узоқларга етаклаб кетди.

Ўтмишда одамлар фақат кун ўтказиш учун чўпонлик қилишаркан, бу касбнинг лаззатини татимай, дунёдан ўтиб кетишаркан, — деб ўйларди у. — Энди-чи? Давлат сенинг ихтиёрингга сурув-сурув қўй бериб қўйибди. Бу сурувлар сени тўйдиради, кайфингни чоғ қилади, мартабангни оширади. Бўлмаса, мендай бир оддий чўпон ўтмишда қаҳрамонлик даражасига кўтарилармиди? Мурод Шарипов шуларни эсига келтирганида ота-бобосининг чўпонлик йиллари кўз ўнгида гавдаланади.

Ҳа, унинг бобоси ҳам, отаси ҳам чўпон бўлган. Қизилқумни, айниқса Янгиқудуқ массивини одимлаб чиққан. Чўпонлик Муродга ота касб. Мана қарийб ўн олти йилдан буён қўй боқади, яйлов кезади. Яйловнинг ўзига хос хусусиятлари бор. У йилнинг тўрт фаслига қараб кунда бир ўзгаради, деса бўлади. Қаҳратон қишда, изғирин-бўронли тунларда, баҳорнинг жалаларида, суяккача сингиб кетадиган майда ёмғирли оқшомларда, саратон қуёши олов пуркаб, ер тандирдек қизиган кунларда, ниҳоят, кузнинг биринчи совуқ тушган дақиқаларида, ҳаммаҳаммасида Мурод табиат инжиқликлари устидан ғолиб келади. Йигитлик ғурури, чўпонлик касби, орият шунга ундайди уни. Қийналади, машаққат чекади, лекин олдирмайди, олади.

Буларни рақамлар мисолида кўриб ўтиш ёмон бўлмас. 1962 йил унинг хотирасида абадий сақланиб қолган. Ўша йили яйловда ўт унча яхши бўлмади. Табиат инжиқлик қилди. Барханлар кунда бўлмаса ҳам, кун оша у ёқдан бу ёққа кўчиб юриш ди. Қумлар шамол билан ўйнашиб, гирдбод солавериб, ҳаммаёқ тўс-тўполон бўлиб кетган кунлар ҳам кўп бўлганди, ўшанда. Бироқ, чўпон Мурод Шарипов жамоат мулкини авайлади, туёғига-туёқ, этига-эт қўшди. Ҳар юз совлиқдан 146 тадан қўзи олди. Бу яхши кўрсаткич эди.

Одамлар Муродга тан беришди. Қўй боқишда, совлиқлардан кўплаб эгиз олишда ота-боболаридан ҳам ўзиб кетди, дейишди. Мурод бу мақтовлар олдида сира мағрурланмади. Балки ютуғига ютуқ қўшаверди. 1964 йили ҳар юз совлиқдан пландагига қараганда бир ярим ҳисса кўп қўзи олди. 1965 йили эса 500 бош совлиқнинг ҳар юз боши ҳисобига 161 тадан соғлом қўзи топширди.

Бош чўпон Мурод Шарипов совлиқлардан кўп қўзи олиш билан бир қаторда, ўтган йили совхозга пландан ташқари 11 минг 700 сўм соф фойда берди. Қоракўл териларнинг қарийб 90 проценти биринчи сортга қабул қилинди. Унинг сурувида бирорта ҳам чиқим бўлмади. Бунинг учун совхоз дирекцияси ва партия комитети уни 31 бош қўй-қўзи билан мукофотлади.

Чўпон ўғли, яйлов соҳиби Мурод Шарипов тотли умрнинг ўттиз икки баҳорига қадам қўйганида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони бўлди. Энди уни ҳамма Қизилқум қаҳрамони деб атайди.

... Улар қўйлар ўтлаётган жойга яқинлашади. Мурод энди қўзилай бошлаган совлиқлардан кўз узолмай, укасининг кифтига қўл ташлаб:

— Бу йилги аҳдимиз ҳар юз совлиқдан 170 тадан қўзи олиш. Бунинг уддасидан чиқамиз, албатта.

Шоҳниёзга юзланади:

— Бу ишларнинг ҳаммасида сенинг ҳам ҳиссанг бор, ука.

Шоҳниёз ийманибгина кулади. У акасига ёрдамлашаётганидан беҳад хурсанд кўринарди.

Б. МАҲМУДОВ,
С. ҚОДИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

МОСКВАДА ҚАРДОШЛИК УЧРАШУВЛАРИ

Р. НИШОНОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари.

Москва... Ер юзидаги софдил кишиларнинг юраги бу шаҳар билан чамбарчас боғланган. Шонли Кремлнинг ёқут юлдузларини кўпчилик юлдузларга ўхшатадилар. Буюк ҳаққониятимизнинг овози шу ердан жаҳонга тарала бошлайди. Шонли пойтахт биз совет кишиларига айниқса азиз, қадрлидир. Москва — биз ифтихор билан социалистик Ватан деб атайдиган каттакон кўп миллатли хонадоннинг пойтахти.

Москва тўғрисида ажойиб, кишини тўлқинлантирадиган жўшқин сўзларни айтиш мумкин. Москва бу сўзларга лойиқдир. Биз Ўзбекистонда, улуғ оғамиз рус халқидан ўрганамиз деганимизда ҳам даставвал кўз олдимизда Москва, унинг шонли ишчилар синфи, пойтахт зиёлилари намоён бўлади.

Шу кеча-кундузда совет халқининг, жаҳондаги барча меҳнаткашларнинг диққат-эътибори Москвага, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIII съезди кутилаётган жойга қаратилган. Партиямизнинг съезди мамлакатимизнинг коммунизм сари боришидаги ҳаракатини янада тезлаштирадиган тарихий қарорлар қабул қилади. Ҳозир гўзал Москвага, севимли Ватанимизнинг қалбига, шонли партиямизнинг штаби — унинг Ленинчи Марказий Комитетига съезд шарафига совет кишилари қўлга киритган меҳнат зафарлари тўғрисидаги рапортлар оқими узлуксиз келиб турибди.

Москва билан қуёшли республикамиз меҳнат аҳлининг традицион дўстлик иплари, интернационал ҳамкорлиги чамбарчас боғлангандир. Бу дўстлик бугун туғилган эмас. [illegible] мустаҳкамланиб бормоқда.

Яқинда республика «Правда Востока» газетаси ўз саҳифасида Москва шаҳри Краснопресненский районидаги [illegible] Совет Бухоросига келганлиги тўғрисида [illegible]. Бу 1924 йил декабрида [illegible].

Ўзбекистон меҳнаткашлари ўз республикаларининг [illegible]. Москва шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Н. Г. Егоричев бошлиқ москваликлар делегациясини энг азиз меҳмонлар сифатида кутиб олдик. Халқлар дўстлиги ҳафталигида қатнашиш учун Тошкентга Москва меҳнаткашларининг делегацияси келди. Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг бир группа ходимлари жавоб визити билан Москвада бўлдилар. Ўзбек санъат ва адабиётининг Москвада бўлиб ўтган декадаси вақтида пойтахт меҳнаткашлари республикамизнинг [illegible] чин юракдан олқишладилар. [illegible]

[illegible]

Москва шаҳар партия комитети ва Бутуниттифоқ «Билим» жамияти Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига [illegible] «Ўзбекистон куни» [illegible]

«Ўзбекистон куни» арафасидаёқ Москванинг барча газеталари ва марказий газеталар республикамизга бағишланган материалларни ёритди. [illegible] «Вечерняя Москва» газетаси [illegible]

16 мартда Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг марказий лекторияси [illegible] уюштирилди. Кеча жуда ажойиб бошланди. Қоронғирoқ залнинг тўрида бирдан экран ярқираб кетди. «Ўзбекистон бўйлаб саккиз ярим дақиқа» деган рангли фильм намойиш қилинди. Залда ўтирганлар ўзларини ажойиб ўлкамизнинг кенг майдонларига келиб қолгандек сезишди.

Кечани КПСС Москва шаҳар комитетининг секретари А. П. Шапошникова қисқача кириш нутқи билан очди. У делегациямизни, улар орқали Ўзбекистон ССРдаги барча меҳнаткашларни қизғин табриклади. Биз диққат-эътиборлари учун москваликларга кўпдан-кўп раҳмат айтиб, республикамиз эришган муваффақиятлар тўғрисида, Совет ҳокимияти йилларида унинг қиёфаси таниб бўлмас даражада ўзгариб кетганлиги тўғрисида гапириб бердик. Самарқанд областидаги Энгельс номли колхоз раисаси Фотима Қосимова, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, республика «Билим» жамияти правлениесининг раиси И. М. Мўминов, шоира Зулфия, Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари А. Мухтор Ўзбекистоннинг бугунги куни ҳақида ҳаяжонли ҳикоя қилиб бердилар. Кеча охирида Ўзбекистон ва Москва санъат усталари иштирокида катта концерт берилди.

Биз айтган нарсаларнинг кўпидан газетхонлар матбуот орқали хабар топишган, лекин ана шу унутилмас учрашувлар тўғрисидаги таассуротларимизнинг баъзи бирлари билан ўртоқлашишни истардик. Даставвал биз Москвада бўлган вақтимиздаги ғоят самимий, дўстона вазиятни алоҳида таъкидлаш керак. Жданов район партия комитети, меҳнаткашлар депутатлари район Совети ижроия комитети Ўзбекистон вакилларига катта эътибор бердилар. Ана шу кунлар давомида район партия комитетининг биринчи секретари Николай Васильевич Ермаков, район партия комитетининг секретари Юрий Григорьевич Зайцев ва районнинг бошқа партия, совет раҳбар ходимлари бизга ҳамиша ҳамроҳ бўлиб юрдилар.

Тантанали йиғилишдан кейин иккинчи куни Ўзбекистон вакиллари пойтахт саноат ва маданият ходимларининг ҳузурида меҳмон бўлдилар. Биринчи давлат подшипник заводининг меҳнаткаш оиласи бизни хушнудлик билан самимий кутиб олди.

Биз ана шу улкан корхона цехларида, [illegible] чиқариш участкаларида бўлдик. Москвалик дўстларимиз азамат заводлари билан ҳақли равишда фахрланадилар. [illegible]

[illegible]

Делегация составида республикамизнинг [illegible]

Биз заводда келишимиз муносабати билан заводда [illegible]

[illegible] бизнинг [illegible] учрашувларда сира унутиб бўлмайдиган из қолдирди, бу учрашувлар Коммунистик партия лениначи миллий сиёсатининг, кўп миллатли Ватанимиздаги барча халқларни ягона қардошлар оиласига уюштирувчи, дўстликни тобора мустаҳкамловчи сиёсатнинг тантанасини ёрқин намоён қилиб кўрсатди.

РЕВОЛЮЦИЯНИНГ ОТАШИН ЖАРЧИСИ

(С. М. КИРОВ ТУҒИЛГАН КУНГА 80 ЙИЛ ТЎЛДИ).

В. И. Лениннинг содиқ шогирди, марксча-ленинча ғояларнинг оташин пропагандисти, Коммунистик партия ва Совет давлатининг атоқли арбоби, жаҳонни титратган революциямизнинг толмас жарчиси С. М. Киров туғилган кунга бугун 80 йил тўлди.

Ўзининг бутун ҳаётини коммунизм ишига бағишлаган С. М. Киров ёшлигиданоқ революцион йўлга киради. 1905 йилда Томск меҳнаткашлари революцион чиқишларининг раҳбарларидан бири сифатида чоризмга қарши актив кураш олиб борди. Улуғ Октябрни тайёрлаш йўлидаги машаққатли синфий кураш йилларида Киров партиянинг жасоратли солдати сифатида яширин типографиялар ташкил этади, партия группаларини мустаҳкамлайди, таъсирчан пропаганда ишларини авж олдиради. 1917 йил февраль революциясидан кейин Сергей Миронович Шимолий Кавказда социалистик революция учун кураш ташкилотчиси сифатида актив фаолият кўрсатади. Владикавказ Советининг аъзоси С. М. Киров 1917 йил Октябрида Советларнинг иккинчи Бутунроссия съездида иштирок этади.

Гражданлар уруши йилларида С. М. Киров Шимолий Кавказда Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун курашга раҳбарлик қилади, Астрахан мудофааси бошида туради. Закавказьеда Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш учун курашади.

Сергей Миронович катта ташкилотчилик талантига эга бўлиб, оммани жанговар меҳнат қаҳрамонликларига илҳомлантира биларди. Шунинг учун ҳам партия уни социалистик қурилиш жабҳаларининг энг масъулиятли жойларига юборарди. 1921 йил ёзида С. М. Киров Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлигига сайланади. У бу вазифада 1925 йилгача ишлаб, Боку ишчилари ва республиканинг барча меҳнаткашларини нефть саноатини тиклашга, қишлоқ хўжалигини тараққий эттиришга, Закавказье халқларининг қардошларча иттифоқи ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашга сафарбар этади. Боку нефть хўжалигини социалистик реконструкция қилиш учун курашдаги алоҳида хизматлари учун Ленин ордени билан тақдирланади.

С. М. Киров Закавказье Федератив Совет Социалистик Республикасига асос солувчилардан бири сифатида Закавказье халқларини Коммунистик партия, Совет ҳокимияти атрофига жипслаштиришда, ленинча миллий сиёсатни амалга оширишда, халқлар дўстлигини мустаҳкамлашда жўшқин фаолият кўрсатади. Бу йўлда у троцкийчилар, миллатчилар ва ҳар хил кўринишдаги миллий оғмачиларга қарши кескин кураш олиб боради. 1923 — 1924 йилларда Г. К. Оржоникидзе билан бирга Закавказье коммунистларининг троцкийчиларга қарши курашларига раҳбарлик қилади нифоқчиларнинг партия бирлигини бузиш йўлидаги қабиҳликларини аёвсиз фош этади, партия сафларининг монолит жипслиги учун ҳормай-толмай жанг қилади. Шу билан бирга Сергей Миронович Коммунистик партиянинг Озарбайжонни Совет Иттифоқининг иккинчи пахта базасига айлантириш тўғрисидаги директивасини бажариш юзасидан ҳам жонбозлик кўрсатади.

Ленинизмга чексиз садоқат, Коммунистик партия ва совет халқи душманларига нисбатан муросасизлик, омманинг куч-ғайрати ва коммунизм тантанасига чуқур ишонч каби ажойиб фазилатлар С. М. Кировни Ленин партиясининг машҳур ва муносиб арбоблари даражасига кўтарди. Сергей Миронович Коммунистик партиянинг раҳбар ядросига мансуб эди. Бу раҳбар ядро ноумид ва таслимчиларга, троцкийчи ва зиновьевчилар, бухаринчи ва каменевчиларга қарши муросасиз кураш олиб бориб, ленинча бош йўлни сақлаб қолди, барча коммунистларни Ленин васиятларига содиқ бўлишга ўргатиб, совет халқини мамлакатни индустрлаш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришнинг кенг социалистик йўлига олиб чиқди. Социалистик жамият учун ҳаёт-момот кураши бўлган ана шу ўткир синфий-сиёсий жангларда Сергей Мироновичнинг ҳам ҳиссаси катта эди.

Сўнгги 9 йил мобайнида С. М. Киров Ленинград партия ташкилотига бошчилик қилади. Социализм қурилишининг дастлабки беш йилликларида эришилган кўпгина ажойиб муваффақиятлар унинг номи билан боғлиқдир. Сергей Мироновичнинг жонли, оператив ва конкрет раҳбарлиги остида Ленинград саноати янги техника асосларида қайта қурилади. Содиқ ленинчининг ташаббускорлиги ва ғайрат-шижоати бутун Шимолий-Ғарбий ўлкада социалистик ўзгаришларни амалга оширишда муҳим роль ўйнади.

С. М. Киров юксак маълумотли, фаннинг жуда кўп соҳалари, адабиёт ва санъатдан чуқур билимларга эга бўлган кенг эрудицияли марксист эди. Унинг буюк Ленин типидаги раҳбарга хос бўлган ана шу хислатлари социализм қурилишига моҳирона раҳбарлик қилишида, омманинг куч-ғайратини янги жамият қуришга сафарбар этишда, партия бирлигини мустаҳкамлаш ва жамиятимиз синфий душманларини оташин трибун сифатида сиёсий мағлубиятга учратишда, марксизм-ленинизм назариясини, коммунизм ғояларини жўшқин пропаганда қилишида ёрқин намоён бўлади. У ишчанлиги билан партия Марказий Комитети аъзолигидан (1923 йил) Марказий Комитет секретарлиги (1934 йил) даражасигача кўтарилди.

С. М. Киров халқаро ишчилар ҳаракатининг кўзга кўринган арбобларидан бири марксча-ленинча пролетар интернационализми ғояларининг актив жарчиларидан бири эди. У ҳамиша Россия ишчилари ҳаракатини, мамлакатда социализм галабасини халқаро пролетариат кураши билан боғларди.

С. М. Киров фаолияти, унинг халқ душманлари, Коммунистик партия мухолифларига қарши олиб борган муросасиз кураши революцион назарияни революцион практика билан боғлай билишнинг ажойиб намунасидир.

1934 йил 1 декабрда С. М. Киров Смольнийдаги ўз иш хонаси эшиги олдида разил душман ўқидан ҳалок бўлади. Совет халқи революциянинг оташин жарчиси ва содиқ ленинчи хотирасини чуқур ҳурмат билан эъзозлаб келмоқда. Уржум, Новосибирск, Астрахань, Боку, Оржоникидзе, Ленинград ва Кировск шаҳарларидаги С. М. Киров музейлари шундан далолат беради. Шунингдек, Иттифоқимизда тўртта шаҳар Киров номи билан аталади.

Меҳнаткашлар муҳаббат билан Миронич деб атаган С. М. Кировнинг унутилмас образи коммунизм учун курашаётган совет кишилари учун илҳомбахш намунадир.

Т. НАЖМИДДИНОВ.

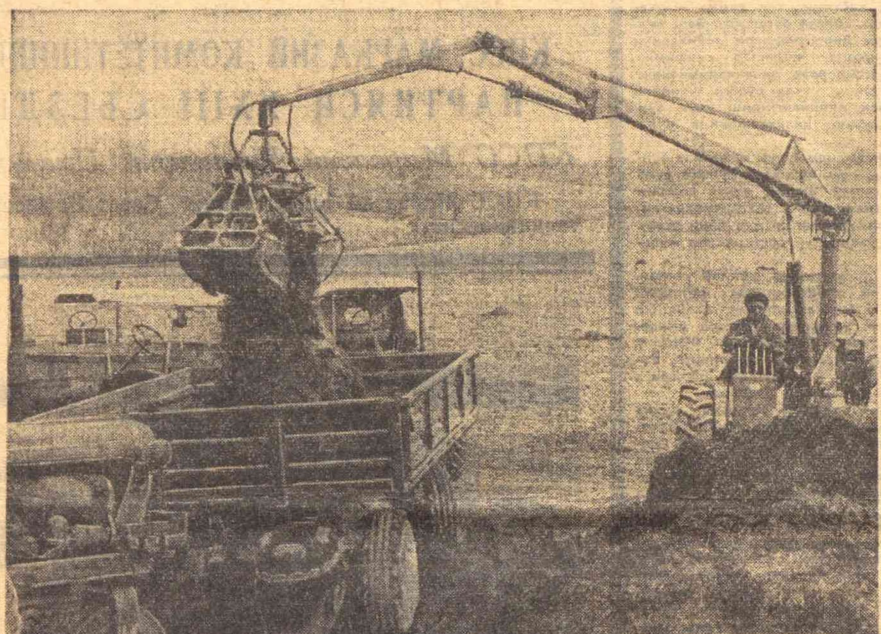

ТОШКЕНТ область, Янгийўл районидаги «Ленинград» колхозининг пахтакорлари шу кунларда ҳар бир минутнинг қадрига етиб экишга пухта тайёрланмоқдалар. Суратда: далаларга ўғит чиқарилаётган пайт.

Қ. Розиқов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

Журналларнинг янги сонларида

«ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИ»

«Ўзбекистон коммунисти» журналининг март сони босмадан чиқди. Журнал «Давримизнинг ақл-идроки, номус ва виждони» сарлавҳали бош мақола билан очилади.

Бу сонда «Беш йиллик юзасидан КПСС XXIII съезди Директиваларининг лойиҳасининг муҳокамаси» рубрикаси остида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госпланининг раиси С. Зиёдуллаевнинг «Ўзбекистон экономикасини ривожлантиришда янги босқич», Ўзбекистон ССР Госплани халқ хўжалигини ялпи планлаштириш бўлимининг бошлиғи, иқтисод фанлари кандидати В. Осмининнинг «Иттифоқчи республикада такрор ишлаб чиқариш ва планлаштиришнинг территориал хусусиятлари», Ўзбекистон КП Сурхондарё область комитетининг биринчи секретари Н. Муродовнинг «Сурхондарёда пахтачиликни юксалтириш истиқболлари», «Таштекстильмаш» заводи парткомининг секретари А. Степановнинг «Тўқимачилик саноатига серунум машиналар берайлик», «Средазирсовхозстрой»га қарашли «Голодностепстрой» бошлиғи Э. Низомовнинг «Мирзачўлни ўзлаштирувчилар беш йиллиги» сарлавҳали мақолалари босилган.

Журналнинг «Идеология ва маданият» бўлимида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлимининг сектор мудири Х. Пўлатов ҳамда шу бўлимнинг инструктори М. Солдатов ўртоқларнинг «Жанговар, таъсирчан кўргазмали агитация учун», «Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Матбуот давлат комитети раисининг ўринбосари З. Йўлдошевнинг «Соз ва хилма-хил китоблар мўл бўлсин» сарлавҳали мақолалари берилган.

Булардан ташқари, журналнинг «Консультациялар», «Марксизм-ленинизм асослари мактабларининг пропагандистлари ва тингловчиларига ёрдам», «Халқаро темада», «Танқид ва библиография» бўлимларида ҳам кўпгина қизиқарли материалларни ўқиш мумкин.

«ПАРТИЯ ТУРМУШИ»

Журналнинг март сони босмадан чиқди. Унинг дастлабки саҳифаларида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XVII съезди материаллари босилган.

Бу сонда «Партиямиз — раҳнамо» сарлавҳали бош мақола, Мақсуд Шайхзоданинг «Партия билети» шеъри, «КПСС XXIII съезди шарафига» рубрикаси остида Ўзбекистон КП Андижон область комитетининг биринчи секретари А. Ҳайдаровнинг «Янги зафарлар сари», Ўзбекистон КП Беруний район комитетининг биринчи секретари К. Нурумбетовнинг «Янгича ишлаш самараси» сарлавҳали мақолалари берилган.

«Сўз КПСС XXIII съезди делегатларига» рубрикаси остида берилган мақолаларда Поп районидаги Ленин номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Одилов, «Ўзбекистон 5 йиллиги» совхозининг бош агрономи В. Бакулин, Мўйноқ балиқ-консерва заводининг ишчиси Д. Қолмурзаева, Тошкентдаги 159- қурилиш тресты 7- қурилиш бошқармаси комплекс бригадасининг бошлиғи Ҳ. Ҳакимов, Хива районидаги «Тошкент» совхозининг бригада бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган механизатор Ў. Нуруллаева, Қашқадарё областидаги «Гузор» совхозининг бош чўпони Б. Холиқуловлар ўзларининг самарали меҳнатлари ҳақида ўртоқлашганлар.

Булардан ташқари, журналнинг «Ташкилий-партиявий иш», «Партия қурилиши назарияси ва практикасини ўрганувчиларга ёрдам», «Хат ва хабарлар», «Танқид ва библиография» бўлимларида ҳам кўпгина қизиқарли материалларни ўқиш мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР Жамоат тартибини сақлаш министрлиги ва республика прокуратураси ходимларини «Жамоат тартибини сақлашдаги аъло хизмати учун» медали билан мукофотлаш тўғрисида

Жамоат тартибини сақлаш ва жиноятчиликка қарши курашдаги хизматлари учун қуйидагилар СССР Олий Совети Президиуми номидан «Жамоат тартибини сақлашдаги аъло хизмати учун» медали билан мукофотлансин:

1. **Абдуллаев** Нурулла — ички хизмат майори.
2. **Ортиқов** Алижон — милиция капитани.
3. **Баракатов** Раҳмон — Бухоро область, Вобкент райони прокуратурасининг терговчиси.
4. **Березовский** Борис Иосифович — Ўзбекистон ССР прокуратураси ҳузуридаги алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчи.
5. **Бимурзаев** Азим — ички хизмат старший лейтенанти.
6. **Гарафутдинов** Амир Аҳмедович — ички хизмат подполковниги.
7. **Гарданов** Хуснулаброр Миндраҳмонович — милиция капитани.
8. **Давлатов** Ғиёз — милиция старший лейтенанти.
9. **Жабборов** Тонготар — милиция лейтенанти.
10. **Жўраев** Чори Жўраевич — Сурхондарё область прокуратураси тергов бўлимининг бошлиғи.
11. **Дьяченко** Анатолий Пантелеймонович — Тошкент шаҳар, Ленин район прокуратурасининг терговчиси.
12. **Искра** Игорь Михайлович — ички хизмат капитани.
13. **Қосимов** Омон — ички хизмат старший лейтенанти.
14. **Маърупов** Узоқ — Сурхондарё область прокуратурасининг терговчиси.
15. **Махпиралиев** Неъматжон — Фарғона область, Олтиариқ райони прокуратурасининг терговчиси.
16. **Мирсобиров** Ҳусан Соатович — Ўзбекистон ССР прокуратураси ҳузуридаги алоҳида муҳим ишлар терговчиси.
17. **Собитиллаев** Вахитхон — Андижон область, Наманган район прокуратурасининг терговчиси.
18. **Саидаҳмедов** Камолиддин — Самарқанд область, Ургут район прокуратурасининг терговчиси.
19. **Сулаймонов** Жумадилла — Самарқанд область, Каттақўрғон район прокуратурасининг терговчиси.
20. **Шодибеков** Рустам — милиция капитани.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Е. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.

1966 йил, 25 март.
Тошкент шаҳри.

ДЎСТЛИК ВА ТИНЧЛИГИМИЗ ЯШАЙВЕРСИН

Бугун — Халқаро театр куни

Қадимий, чинакам халқчил театр санъати юз миллионлаб кишиларнинг ҳурмат ва эътиборини қозониб келган ва келмоқда. Планетамизнинг ҳамма бурчакларида яшовчи одамларнинг бир-бирларини яқиндан билиб олишларида, дўстлашишларида, ҳамкорликда иш юритишларида у муҳим воситачилик вазифасини адо этмоқда. Театр ҳозирги кунимизда санъатнинг бошқа турлари қаторида халқларнинг ўзаро алоқасини мустаҳкамлашнинг, демак, тинчлик ва ҳамкорликнинг зарур қуролига айланиб қолди.

Театрни халқ тарбиясининг муҳим бир қуролига айлантиришни кўзда тутиб 1948 йили ЮНЕСКО Халқаро театр институти (ХТИ) ташкил этди. Институтнинг асосий мақсад ва вазифаси ер юзидаги мамлакатлар аҳолисининг бир-бирлари билан яқиндан алоқа ўрнатишлари учун ва театр санъатидан тинчликни янада мустаҳкамлаш йўлида фойдаланишдир.

ХТИ ўз атрофига 50 га яқин мамлакат, шу жумладан социалистик мамлакатлар театр санъати арбобларини бирлаштирди. 1959 йили ХТИнинг VIII конгрессида Халқаро театр институтининг СССРдаги миллий маркази ташкил этилди. 1961 йилдан бошлаб Совет Иттифоқи ХТИ Ижроия комитетининг доимий аъзоси бўлиб келмоқда. Унинг сессияларида Совет марказининг президенти, СССР халқ артисти М. И. Царев узлуксиз иштирок этмоқда. ХТИнинг Совет маркази уставда кўрсатилган вазифаларни бажариш билан бирга совет театр санъатида эришилган ютуқларни пропаганда қилишни ҳамда капиталистик ва иқтисодий камқувва мамлакатлардаги прогрессив театр арбобларига ёрдам кўрсатишни ҳам ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

МХАТнинг Парижга қилган гастрол-сафаридан кейин қирқ йил ўтгач, Франция прогрессив театр арбоблари орасида, шундай бир театр ташкил этилсаки, у ерда ҳамма мамлакатларнинг саҳна усталари ўз санъатларини намойиш қилаолсалар, деган ажойиб фикр туғилди. 1948 йили француз Халқаро театр институтининг I Конгресси Франция ҳукуматига мурожаат қилиб, Миллатлар театри ташкил этишга рухсат ва ёрдам беришни илтимос қилди. Шундай қилиб, Сари Бернар театри биносида Миллатлар театри очилди.

Миллатлар театрининг 1958 йилги мавсумида 29 театр коллективи қатнашди. Халқаро театр институтининг 1961 йилнинг 27 мартида Венада очилган навбатдаги конгрессида эса 40 мамлакатдан 193 делегат иштирок этди. Шу конгресс қатнашчиси бўлган фин делегациясининг таклифи билан 27 март — Халқаро театр куни деб эълон қилинди.

1962 йилнинг 27 мартида I Халқаро театр кунининг очилишида француз режиссёри, сценаристи, драматурги, рассом ва шоири Жан Кокто Ер юзидаги барча театр коллективларига мурожаат қилиб, саҳна имкониятларидан халқлар ўртасида тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлашда кенг фойдаланайлик, деди.

Миллатлар театри мавсуми 27 мартдан июнь ойининг охиригача давом этади. Миллатлар театри саҳнасида совет театр коллективлари бир неча бор томошалар кўрсатган. Биринчи бўлиб Парижда 1958 йили МХАТ ўз санъатини намойиш қилди. Шундан кейин, 1959 йили Пушкин номли Ленинград театри («Ҳаётбахш ўлим»), 1961 йили Вахтангов номли театр («Иркутск қиссаси» ва «Тентак»), 1962 йили Малий театр («Зулмат салтанати» ва «Ҳамкасблар»), 1963 йили эса Сатира театри гастролга борди.

Совет театрлари чет элларга гастролга борар эканлар, улар совет санъатининг чинакам вакиллари сифатида юксак маҳорат кўрсатиб, давримизнинг илғор ғояларини, социалистик гуманизмни кенг пропаганда қиладилар ва шу билан кенг жамоатчилик ўртасида обрў-эътибор қозонадилар.

Бешинчи Халқаро театр куни республикамизда ҳам катта шодиёнага айланади. Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театрида «Қирол Лир», М. Горький номидаги рус драма театрида «Бева», А. Навоий номидаги ўзбек давлат академик опера ва балет театрида «Трубадур», Муқимий номидаги музикали драма ва комедия театрида «Равшан ва Зулхумор» спектакллари кўрсатилади. Томошалар бошланиши олдидан ва танаффус вақтларида республикамизнинг етакчи театр арбоблари Халқаро театр куни тўғрисида суҳбатлар уюштирадилар. Кино ва театр Уйида эса республика театр арбоблари иштирокида тантанали кеча ўтказилади.

Халқаро театр куни совет театр санъатининг равнақи, унинг ғоявий-бадиий жиҳатдан камол топиши ва янада кенг оммавийлашиши учун жуда катта аҳамиятга эгадир.

А. АРКАДЬЕВА.
«Тошкент театрларида» тўпламининг редактори.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Партия ва совет органларида кўп йил давомида самарали ишлаганлиги учун ва туғилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан меҳнаткашлар депутатлари Хоразм область Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари Константин Трофимович **Курдин** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонига биноан, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий Ёрлиғи билан мукофотланди.

ШОИР МИРТЕМИР ИЖОДХОНАСИДА

ЛЕНИНГА

(«ЛЕНИН ВА РАЖАБ БОБО» КИТОБИДАН)

«...Қўш ҳайдадим, мола босдим, мардикор,
Юз эшикда аравакаш, югурдак.
Юз эшикда қарол ёки жиловдор,
Товонимда юз ёбондан чўкуртак...
Талай менинг лақабим ҳам атоғим,
Елкам ҳали сира ерга текканмас,
Ўртоқ Ленин, менинг битта чатоғим:
Зўравонга Ражаб ҳеч бош экканмас.
Кези келса, тақачиман ё деҳқон,
Кези келса ҳам мол боқдим, ҳам туя.
Неча маҳал уй-жой қуриб, едим нон,
Шу чоққача сўзламадим ножўя.
Ўсиб-унган жойим тенгсиз Бухоро,
Манглай терим синггaн тупроқ — ота юрт,
Ясан-тусан, ўзи енгсиз Бухоро,
Боғларида олмаси бор ва олмурт...
Хазина юрт, ёмби-ёмби зари мўл,
Мен тер тўккан боғу роғ ҳам оз эмас.
Нимаики дунёда бор — бари мўл,
Юрагимга солган доғ ҳам оз эмас.
Эллигимда аскар бўлдим, қон кечдим,
Фрунзени кўрганлардан бири мен.
Эрк ташнаси, сувлиқ билан сув ичдим,
Даврондa давр сурганлардан бири мен.
Гапим узун, вақтинг тиғиз, нетайин,
Боғ қулат!—деб буйруқ келди қисқаси.
Рост гап бўлса, дарров бажо этайин,
Ўзингдами шундай қоғоз нусхаси!
Ўртоқ Ленин, наҳот боғлар қирқилса!
Керак бўлса ер очайлик янгидан.
Розимасман, алп чинорлар йиқилса,
Ким қўрқарди янги қўриқ жангидан!
Бухорога борган билан бўлмади,
Бир сўзлиман, бўлолмайман ялинчоқ.
Ижрокомдан қайсар кўнглим тўлмади,
Ёруғ кунда ёпинган-ку ёпинчоқ...
Хато кетмай, сақлагин эй, яратган!
Бу ўшаку, қочқин бекнинг ноиби,
Бир аймоқни ўз сўзига қаратган,
Қамчисидан қон томганнинг ғойиби...
Қарчиғай зот емтик бўлмас қарғага,
Арслон изин босармиди ҳеч кучук!
Юрагимни очсам сендек дарғага,
Жилов кимда, фармон берар ёт нучук!
Ўртоқ Ленин, шу қисқароқ ёзганим,
Мендайларга йўлбошчисан, йўллавор.
Очиқ айтгин, наҳотки бу озганим,
Озган бўлсам, дариғ тутма, қўллавор.
Боғлар, ахир, мунчоқ-мунчоқ теримиз,
Гўдак ҳусни, даво-ку бу юз дардга,
Боғларсиз ҳам буғдойга мўл еримиз,
Нима дейман, боғ кес, деган номардга!
Ўртоқ Ленин, мен ўлтирмай бўлиб без,
Ажабликда ажабтовур ажабман.
Вақтинг бўлса, жавобини жўнат тез,
Бухорода Бобокентлик Ражабман».

Шоир Миртемир ўзбек совет поэзиясининг етук намояндаларидан биридир. Оташин шеърияти халқимизга маъқул ва манзур бу забардаст қалам эгасининг халқчил шеърияти мазмундорлиги, бадиий мукаммаллиги, табиийлиги, оҳангдорлиги билан инсон қалбида жаранглаб туради. Миртемир шеърларида — уйғонган чўлларнинг алп салобати, тоғ булоқларининг шўхлиги, баҳор сўлимлиги, боғлар камалаги, япроқлар қўшиғи, тилларда такрор ошиқоналар, инсоний туйғулар, фикр парвози жилоланиб тургандай. Чунки унинг ҳар шеъри катта ижодий меҳнат, теран хаёл, ёрқин зеҳн мевасидир. Бу шеърлар кўркам ҳаёт яллуғида, замон ғояларида сайқалланганни учун ҳам юракларга яқин, ҳамиша навқирон.

Шоир Миртемир ўзининг қирқ йиллик ижоди давомида шеърият ошиқларига ўнлаб баравж ва жарангдор китоблар, оригинал достонлар бағишлай олди. У ҳамон ёшлик кучи ва илҳоми билан ижод этмоқда. Унинг Владимир Ильич Ленин генийсига бағишланган янги шеърлари ҳам «Ленин ва Ражаб бобо» китоби, шунингдек янги ёзган «Гўдаклигим» туркуми — поэзиямизнинг шоён ютуғидир. Узоқ йиллар мобайнида ёзилаётган — биринчи президентимиз, унутилмас Йўлдошбой Охунбобо ўғли ҳақидаги драмаси ҳам томошабинга тақдим этилиш олдида.

Шоир Миртемир — моҳир таржимон сифатида, жумладан, Пушкин, Лермонтов ва Гейненинг лирика ва достонларини, Некрасовнинг «Русияда ким яхши яшайди?» китобини, қардош қирғиз халқининг улкан «Манас» эпосини ўзбек маданиятининг мулкига айлантирган адибдир. У ҳозир Гомернинг машҳур «Одиссея»сини ўзбекчалаштирмоқда.

Миртемирнинг ёш шоирларнинг энг яқин маслаҳатчиси, мураббийси сифатида қилаётган меҳнати ҳам ибратли. Адабиётимизга, шеъриятимизга дадил кириб келган кўпгина талантли ёшлар шоирни ҳақли равишда, устоз десалар ҳақлик ва арзигулик.

Шоир Миртемирга соғлиқ, ижодига барака тилаб, газетхонларимизга янги асарларидан намуналар тақдим қилдик.

МУРҒАКЛИКДАН...

(ГЎЗАЛ САНЪАТИМИЗГА БАҒИШЛОВ).

Кўзимни мурғакликдан очмасайдинг жаҳонга,
Бурролик бермасайдинг,
Суқланиш қаёқдайди кечалар каҳкашонга...

Шайдолик бермасайдинг:
Қайдан кўрардим ахир ҳаёт уйғонишини,

Ёруғлик қучоғида?
Кўкатлар, чечакларнинг хушбахт тўлғанишини,

Кўклам қалдирoғида,
Самолар учишини қайдан кўрардим очиқ,
Сенсиз, қуёш талъатим,
Эй, ҳаётим илинжи, эй ҳаётга ярашиқ,
Эй, сен гўзал санъатим!
Зеҳнимни мурғакликдан тутмасайдинг инсонга,

Оловга солмасайдинг,
Қайдан тушунар эдим жумбоқдай юз лисонга?

Юз довга солмасайдинг;
Қайдан пайқардим ахир коинот пичирини,

Сония титроғида,
Заррада зарраларнинг сира ўлмас сирини,

Кўр қуёш ўчоғида.
Юлдузлар кўчишини қайдан сезардим очиқ,

Сенсиз, қуёш талъатим,
Эй, ҳаётим илинжи, эй умрга ярашиқ,
Эй, сен гўзал санъатим!

□ □

ДАФТАРЛАРДАН...

ЖИГАРЛАР

— Катта дарвоза олдида қўшкарнай, қўшсурнай, қўш чилдирма, қўш ўйинчи — қиз ва йигит. Ялла авжида. Давра кенг, одам ғуж... Сурнай садоси, чилдирмаларнинг такатумлари шундоғам ёқимли, шундоғам жарангдор. Оламни гумбирлатиб, осмон қулоғини қоматга келтиргандай.

Нима гап ўзи? Ошиқ ва маъшуқ қовушадиган оқшомми бугун? Ё олтин тўйми? Ё йигирма йил бедарак кетмиш аскар йигит эшикдан келиб кирди-ю, ўшанинг суюнчисига чалинаётган шодиёнами? Ё армонли бир ота соқолига оқ тушганда фарзандлик бўлдими?

Йўқ, анчайин гап. Бу — меҳри тошқин ота авлод, она авлод — ўзбек шоирларини кутиб олмоқдайди, ўзбек шеърининг обрўйини шодмон куй қанотларида кўкка кўтармоқдайди Дарвозада соч-соқоллари қордек, асосиз, нуроний бобо турибди. Чинордек бобо...

— Хуш келибсиз, соғинган эдик, — дейди бобой.

Юзларда нимкулгилар, кундуздек ёруғ, жилвалик. Кўзлардаги меҳр оловлари чақмоқ чаққандек, қучоқлар ҳам кўкракларидек ва юракларидек очиқ. Бу анов-манов тўй эмас, минг йиллик жигарларнинг ўз жигарларини ёдга олиши, излаб келиши... Суюнчини қаерга қўйишини билмай, гангиб қолган эди одамлар..

Сайрам.

ҚИЗАЛОҚ

Саккиз яшарминин ё ўн? Қошлари попук, кўзлари тонг юлдузидек парпираб турибди. Ўзи ҳам яланг оёқ, тупроқ кечиб юрибди. Усти-боши ҳам ўйин боласига мос, кирроқ. Узун киприкларида чанг. Юзи ҳам ювуқсиз. Ҳозир қувлашмачоқдан бўшагандир, балки. Лекин, кўрки ҳам кўзларидаги юлдузлардай, чанг ва кир орасидан барқ уриб турибди. Бепарво. Шу гўдак ёшдан жон офати бўлишини билмайди-да бу қизалоқ. Епирай, бунинг эгачиси қандоғикин?

Манкент.

ЖИЙДА

...Ҳовлимизда қорашўрик, ғайнолу, сут олма, олуҳирот анча эди, шулар орасида бир туп жийда ҳам бўлар — қучоқ етмас, нуқра япроқ, бобомнинг бобосини кўрган нон жийда... Онам ҳамиша шу жийда тагида бир нима тикиб ёки ямаб, ун қориб ё хамир кесиб ўтиргани ҳамон кўз ўнгимда. Агар мен бирон шўхлик қилсам, шу жийда тагида туриб, қулини янар эди. Агар бирон хуш юмуш қилсам, шу жийда тагида олқиш олар эдим. Қўниқўшни, амма-холалар ҳам шу жийда тагида гурунглашарди...

Айниқса гуллаганда, ёпирай, бунинг ҳиди! Ҳеч гулда бунақанги ҳид бўлмас. Пишгандачи? Ҳовли юзи ялтироқ ёқут донларга тўлиб кетар эди. Таъми-чи? Епирай, нондай тўқ, ширин, шифолик. Онам халтахалта қоқлаб олар эди ёз бўйи.

Мен ҳовлимга бордим, болалигимда кўрганларимдан ёлғиз шу жийда қолибди — тарвақай, ғадир, чийроқ, қадимгидек. Мен жийда ёнига келиб, тиз чўкдим ва ғудир пўстлоқларига пешанамни қўйиб пичирладим:

— Онажон...

Туркистон.

ПИЛЛАКАШ

Бўй қиз, париваш қиз, пиллакаш қиз. Ҳамиша қувноқ, ҳамиша қаҳқаҳа... Кулгичларининг келишгани-чи... Қандай бахти баланд йигитнинг кўкрагига бош қўяркин-у, уйининг кўрки бўларкин?

— Пилла мўлжалимдан икки баравар мўл бўлди, — дейпти. Кўз олдимга ялтироқ кумуш хирмон келди. Негаки, ҳамма эгачилар ва мана шу кўҳлик қиз тенгдошлари ёппа икки баравардан тўккан бўлсалар, хирмон бўлади-да. Бу йил жужун кўп тўқилади, — дедим хаёлимда,—мен ҳам бир жужун энгил буюрсам...

Поп.

ҚОЧ, ҒАФЛАТ

Деразам тагига икки туп ёсуман кўчати тиккан эдим бурноғи йил. Бу кўклам шундоқ яхши келдики, унинг нозик ва пурқудрат нафасидан икки туп гул киши билмас ўсиб кетди. Қўл чўзсанг етмайдигандай, шохлари мўл ва қиттак-қиттак барглар... Эшитгандимки, булбул кечаси билан сайрармиш, ғунча очилишини кутармиш, лекин тонг отарда чарчаб, уйқу элитармиш ва ғунча очилишини кўролмай, шу зайил умри армонда ўтармиш. Лекин, хали атир гул очиладиган вақт эмас, булбул қўшиғи ҳам хали йўқ. Бироқ ёсуман ғунчалаб турибди, боғлам-боғлам майда ва кўкиш, самовий ғунчалар... Очилай деб турибди. Бинафшадан сал кейин очиладиган гул-да ўзи. Бинафша ва қизғалдоқлар очилганига анча бўлди. Ҳар кун гўдакларнинг қўлларида, қизларнинг кўкракларида, чолларнинг кулоқларида, келинларнинг чеккаларида кўряпман.

Бироқ, дала сайрига вақтим йўқ-да ҳозир. Мен шу деразам тагидаги икки туп ёсуман бутасининг ғунчаларига хуморман, шу ғунчаларнинг очилишини бир кўришга зорман. Бу кеча ҳам сайраб, сергаклигимни қайраб, мен ҳам бетиним ўқиб, ўлан тўқиб, тонггадавур уйғоқ ўтирдим. Ҳовлимга чиқсам, тонг чинакам белги берибди. Юлдузлар бир-бир сўнмоқда. Кўклам ели олис Чотқол этакларидан ялпиз ва чучмомаларнинг ҳидини элаб ўтмоқда. Кўкракларимни тўлдириб, нафас олдим ва тағин дераза тагида ўтириб, гул бутасига кўз солдим. Епирай, очилақолса-чи!

Йўқ, ухлаб қолибман. Бошим ёзув столимга тўқ этиб теккан бўлса керак. Кўп сайраганман шекилли-да. Ухлаб қолибман. Ҳар кун шундоқ. О, бечора булбул! Тақдирингга ахир тушундим мен... Лекин мен ўжарроқман. Ғунча очилишини кўраман. Ғафлат! Қоч! Мендан яхшилик кўрмайсан, деяпман-ку... Қоч!

ЧЎПОН

Сой вағиллаб оқар. Жим-жит, ёруғ тун.
Утлоқ ўртасида ёлғиз олачиқ,
Тўрт томон елига кўкраги очиқ.
Эшандай теват ҳам ётибди беун.
Олисда увлармИ бўри ё бойқуш,
Майли, чўнтагида шай турар гугурт.
Гугуртлик чўпоннинг юраги бургут.
Майли, ўраб келсин. бўлмайди нохуш.
Олов ёллуғида ўтирар чўпон,
Бунда тун ҳар қалай изғириқ, салқин,
Салқин дағдағасин даф этар ёлқин,
Уйқуда ўтари—тугал, безиён...
Қайнар қора қумғон, қайнар шўрваси,
Тагида пўстагу ёнида чўқмор,
Белида ханжар бор, чақчада нос бор,
Пишлоқ, қурт, қатлама тўлиқ тўрваси...
Қозиқда осиғлиқ митти аппарат,
Бураворса борми куйлар кенг дунё,
Куйлар, кенг дунёдан сўйлар кенг дунё.
Баъзан янгиликдан безор дил фақат,
Тўнғичи олис, юрт чегарасида,
Чўпонликка мойил эмас кенжа ҳам,
Чўпон меҳри битта неварада жам,
Бутун умид ўша неварасида.
Келиб-кетиб турар, остида хўтик,
Ўша ташлаб кетар носми ё кулча,
Саҳрога мойилроқ ўша ўғилча,
Байтари илмига ҳозирдан етук.
Олов ёллуғида ўлтирар чўпон,
Оламни айланиб, хаёл изғийди,
Тонггача юз йўла мудраб, мизғийди,
Уйқуда ўтари — тугал, бут ҳамон.

□ □

ШУМҒИЯ...

Тиззадан тупроқ чопиб, тиззадан жўяк олиб,
Бобом қовун экканди, жаннатдек бўлди полиз,
Ҳар палак худ қирқтадан гулу тугунак солиб,
Саратон ёллуғида сув сўрар эди ёлғиз...
Бобо деҳқон-да бобом, уч гал сув берди, халос,
Чопиғи ҳам тўрт бўлди, уздик ҳатто ҳандалак,
Бобом бир кун полизда кўтарди айюҳаннос;
— Шумғия!— деб шум кўкат юларди, жони ҳалак.
Юлган билан бўлмади, юлган билан бўлмади...
Яшил полизимизда қурий бошлади палак,
Уйқусиз ўтар тунлар, сал қолдики ўлмади.
Арвоқ сингари арриқ, боши ҳам сарак-сарак...
Бутун умид шундайди, йиллик ризқурўзи-да,
Саҳарлар қарсиллаши, шинни-ю қовун қоқи.
Бир алам ёнар эди бобогинам кўзида,
Сўкиб қўярди тажанг: «Ҳа сени. манжалақи!»
Илдизидан қўпариб, ўт қўйди ахир бобом,
Полизга шундан кейин зўрға кирган эди жон.
Ҳар чоқ бир эслаб дейман: чучвара санаманг хом,
Шумғияга ўт қўйинг, ўлатдан бадтар ёмон...

Самарқанд.

ГЎДАКЛИГИМ

Гўдаклигим тутди бугун Қоратоғнинг этагида,
Ҳаққим бор-да тупроғида, булоғида, чечагида:
Ҳаққим қолмиш қаймоғида, қовунида, ғўжасида,
Ҳаққим қолмиш эртак мисол битта пари чеҳрасида:
Чинор таги, ғарам орти... Уйнар эдик иноқ-иноқ,
Кундузлари арғимчоғу оқшомлари бекинмачоқ...
Паризоддай ўша қизнинг бир ўпичга паймони бор,
Излаб келдим, бир ўпганнинг дунёда не армони бор!
Гўдаклигим тутди тағин Қоратоғнинг этагида,
Яратганга ёлварарди эл қўра-ю катагида:
«Қамишкўлнинг қамишидай буғдой ётар тиралишиб,
Тўсат дўлми, тугурчандан қолмасайди қийралишиб».
Жавоб бергум қарияларнинг: қайға, деган сўроғига:
Отланганман олис қирда кузлик буғдой ўроғига.
Мен ҳам ўргум, боғ-боғлагум, ўтин тергум, ҳайдагум хўп,
Йўл-йўлакай мен сингари ғўр деҳқонлар борар тўп-тўп.
Бири сўзлар кўк сомсадан, бири нуқул бўғирсоқ дер,
Ҳўп бошида шу бугуноқ бир қўғирмоч қўғирсоқ, дер.
Бири дейди: бувим солди қўлтиғимга тоғорадан,
Ҳали иссиқ, пиёзлик бу, татиб кўрчи зоғорадан.
Бири бошлар дўнан пойга ё тўй куни улоқдан сўз,
Урим пайти шундай қувноқ, гўё ҳайит ёки наврўз,

Чиранишар уриб тўшга, мақтанишар келиб жўшга,
Тойдан тушиб йўл оламан олачиққа, бизнинг қўшга.
Гўдаклигим тутди тағин Қоратоғнинг этагида,
Мендай тентак кам дейсизми она юртим эртагида.
Тентаксойнинг ёқасига нор туяни чўктиргайман,
Қора қўйнинг қатиғига қаттиқ нонни бўктиргайман,
Ёки тенгдош чўпонлардан сузмами, қурт, боғлам равоч,
Ё бир кесим олқор эти, жа бўлмаса ёвғон умоч,
Ё тегирмон бўйларида чучмома-ю ковул, қоқи
Қоқи есанг, сўған есанг, гажир есанг — умринг боқи,
Ёки думбул жуваридан нондай бодроқ, қўрга кўмсанг,
Тентаксойнинг мавжларида човоқ мисол эркин чўмсанг,
Уч-тўрт лаққа илинтирсанг Ўроз бобо қармоғига,
Шу хўрак ҳам жуда тансиқ соғинганнинг томоғига.
Она юртнинг ҳатто суви не сирқовга даво, дерлар,
Оқар сувдан отдай гижинг соғайганмиш не-не эрлар.

Гўдаклигим тутди тағин Қоратоғнинг этагида:
Мен пойгага жўнай бугун амакимнинг етагида,
Катталардай син айтгайман — ким тулпори ўзиб келур,
Бир кунлик йўл, бир қиёмда гўё балиқ юзиб келур...
«Балли жонвор, — дер амаким, — совруннинг ҳам бир қўра мол,
Қўра молдан бирига ҳам эга бўлмас отбоқар чол».
Отбоқар чол олмаса ҳам, тулпор учун хушвақт жуда,
Совутгани, ем ва суви кетмабди-да бўш-беҳуда.
Гўдаклигим тутди бугун Қоратоғнинг этагида,
Ҳаққим борда, ахир, ҳаққим — тупроғида, чечагида,
Қўшиғида, навосида онам бедор айтган алла,
Сайроқ қушлар ғавғосида ошиқона, бўйдоқ ялла.
Қулоғимда ҳали-ҳали мунглуғ ўлан, мунглуғ ёр-ёр,
Шу тупроқда менга висол ваъда қилмиш бир қиз ҳам бор..
Бир қиз ҳануз қизлигида турармиди, телба кўнглим,
Ҳа, сенмисан, келдингми — деб сўрармиди, телба кўнглим?

Гўдаклигим тутди бугун... Боболар зап ҳикмат демиш:
Қарилик ҳам, гап тўғриси, гўдакликнинг ўзи эмиш...
Туркистон.

ҚАЙДЛАР

Деҳқон — пахтанинг дилини ва тилини сув қилиб ичиб юборган бўлади. Қачон, қайси об-ҳавода экиш, қандоқ суғориш, қачон чилпиш, қайси куни тера бошлаш — ҳаммаси ёдаки...

Мен-чи, ҳам деҳқон, ҳам сувчи, ҳам агрегат дарғаси, ҳам тупроқшунос, бир сўз билан айтганда ҳамманинг дилини ойнадек ёруғ кўришим керак-да. Бўлмаса менинг ёзганимга ким ишонади-ю, қарғишдан бўлак не олардим?

●

Шоир минбарга чиққанида, унинг чиройига ё савлатига ё башанглигига чапак чолғувчи кам бўлади. Чапак чалишса, аксар, унинг шеъри учун, холос!

●

Садағанг кетай, халқим! Тилни ҳам, тимсолни ҳам, адабни ҳам, меҳнатни ҳам, ўринлик ғурур туйғуси ва ғазабни ҳам, ўринлик жирканиш туйғуси ва инсон номини ҳамма чўққилардан юксак тута билишни ҳам сендан беминнат ўрганаман.

ЖУМҲУРИЯТ

БЕШИНЧИ КЎРИНИШ

Бухоро. Ҳашаматли саройда ёруғ ва нақшин кенг хона. Биринчи қурултой кунлари. Ҳар хил одамлар ўтиб турибди. Берироқда Акмал Икром ва Йўлдошбой. Суҳбат давоми.

Акмал Икром — Эй... қўшчилик-қўлончилик ҳашам эмас. Йўлдошбой ака, тарих юзидан ўчиб кетади у гап. Ўзингиз айтардингизку: букун — юпун, эрта — бутун. Кечаги қўшчи — бугун юрт каттаси бўлиб кетса, ажаб эмас.

Йўлдошбой — Сиз ҳам жа гупурасизки, ўртоқ Икромов. Менга-чи... жиндак ер бўлса-ю, суяк-суягини эзиб чопсам, гуллатсам, қойил қилсам бўлди.

Акмал Икром — Қойил қилишингиз турган гап! Қурултой бу ахир... Кўпчилик сен бизга улуғ бўл, қўлингдан келади, деса — йўқ дейсизми? Ўйланг-а! Бутун ўзбек ерлари бир жумҳурият бўлса, бутун ўзбек уруғлари бир ёқадан бош чиқарса! Ўҳў... Тушингизга кирганми?

Йўлдошбой — Тушимга-ку кирганмас. Лекин, кўнгил қурғур армон қилардики...

Акмал Икром — Ҳа, ҳа! Ҳамманинг армони. Бутун ўзбек халқининг армони. Ўртоқ Ленин айтибди. Бу жумҳурият Шарқда қудратли кучга айлана олади, депти.

Йўлдошбой — Олтин сўзлар... Фарғонада мен оёқ босмаган ер, мен ёнбошламаган тепа оз бўлса керак. Ҳаммасини кўрдим, елкада кетмон билан юрдим... Лекин, бир парча ерга зор кетмончилар қанча-қанча! Ер-сув. Катта Оқсоқолга ўзим бир арз қилмоқчиман. Фарғонани гуллатиб юборсак.

Акмал Икром — Эй... у киши ахтариб юрувди сизни боя!

Йўлдошбой — Йўғе?

Акмал Икром — Лекин энди тағин ўқишга тўғри келади.

Йўлдошбой — Йўғе! Бизга шу савод етади.

Акмал Икром — Тўғри келмайди, ака! Сиз аввало фирқа аъзосисиз.

Йўлдошбой — Шунақакуя.

Акмал Икром — Шунақа. Лекин, фақат Фарғона эмас, бутун жумҳурият юки елкага тушади. Сен-Фарғона, сен Хоразм, сен кенагас, сен манғит... Йўқ, тўғри келмайди, ака! Бутун бир жумҳурият.

Йўлдошбой — Ваҳма қилаверманг! (Ясанган Болта кириб келади. Нақшлар ва жиҳозлардан кўз узалмас).

Болта — Ҳай, ҳай! Туриш-турмиши олтин-а!

Йўлдошбой — Болтабой!..

Болта — Э, Йўлдошбоймисиз? (Кўришадилар) Туш кўраяпманми?

Йўлдошбой — Сарпо қутлуғ!

Болта — Қуллуқ (Онахон пайдо бўлди. у ҳам ҳамма муюмга ҳайрат билан боқар).

Йўлдошбой — Ҳў, Онахон!

Онахон — (Чопиб келади) Салом, Йўлдошбой ака! (Ҳаммаси билан кўришади)

Йўлдошбой — Очилбек қалай?

Онахон — Тузаляпти. Эрталаб бориб-келдим. Сизни соғиниpти.

Йўлдошбой — Тўй яқин денг, бўлмаса. Бизни ҳам чақирасизми?

Онахон — (Қизариб) Бўлмасамчи! Тўйбоши бўласиз.

Бажан — (Пайдо бўлди, ҳарбий салом, ҳаммаси кўришар) Қалайсиз, Йўлдошбой? Қалайсизлар? Болтабой, дейман, сарупо тоза ярашибдими?

Болта — Ҳарбий усти-бошни ҳам қозиққа илиб қўйибман, ўртоқ Бажан!

Бажан — Ҳа, унутиш керак эмас!

Йўлдошбой — Болтабой унутадиган йигитлардан эмас!

Бажан — Мана шу тинч кунлар, тинч меҳнат, тўю томошалар доимий бўлсин деган йигит, аскарликка ҳамиша шай бўлади!

Болта — Бўлмасамчи? Қачонки: кел, десангиз, ҳозирманда, ўртоқ Бажан!

Акмал Икром — Ана оқсоқол келяпти... Ўзингизни тутинг, белбоғ борми?

Йўлдошбой — Белбоққу бор-а! Лекин бояги ҳазилни тугатинг! (Ҳаммаси ўрнидан турадилар).

Онахон — Калинин!..

Болта — Калинин? Ўша-я? Ленин юборган киши-да?

Калинин — (Ҳамма билан сўрашиб, Йўлдошбойга ёндошиб) Йўлдошбой. Ахун. Ахун. Хурсандман. Сиз ўзбек халқининг чинакам ўғли. (Кўз ойнагини олиб, яна тақар, ўтирар)

Йўлдошбой — (Бир нима демоқчи, лекин тутилади).

Калинин — (Йўлдошбой елкасига қўл ташлаб) Айтинг!

Йўлдошбой — (Сал тавозиъкор) Охунбобоев, оқсоқол! Асли онам қўйган атим — Йўлдошжон. Кейин Йўлдош малай. Бора-бора Йўлдошбой дейишадиган бўлди. Сиз эса, отамнинг отини ҳам қўшиб айтдингиз.

Калинин — Шундоқ... Биринчи қурултой. Хўш, нима деган гап бу биринчи қурултой? Бугун, янги бир давлат биносининг биринчи ғиштини қўйдик, деган гап! Мен истардимки, бўлажак совет давлатининг пойдевори жуда бақувват ва йиқилмас бўлсин!

Йўлдошбой — Ҳа, ҳа! Оқсоқол. Ҳазилакам эмас. Биринчи ғиштлар. Бақувват пойдевор.

Калинин — Гап пойдеворда!

Акмал Икром — Зилзилалар, тошқинлар. Ҳазилакам эмас. Бутун бир жумҳурият. Унинг ери, суви, эрки, обрўйи, шаҳарлари, қишлоқлари, йўллари, давлати, халқи, ҳақи-ҳуқуқи, маърифати, саводи... Эҳа...

Калинин — Да, да! Эрки, саводи. Мен ҳам аллома эмасман, Охунбобоевич. Тинмай ўқияпман. Одамзод қўлидан қочиб қутиладиган мўъжиза йўқ. Тилсимлар ушалади одам қўлида. Мана ўртоқ Ленин. Олинг (китоб берар) Сизга мендан биринчи армуғон. Ўқинг. Қайта-қайта ўқинг. Билгич одам, чинакам устоз...

Йўлдошбой — (Қабул қилар) Раҳмат! (Қўлини кўкрагига қўяр) Ўқийман албатта. Қишлоқимиз-да. Тўғаноқ кўп. Сув талашади, ер талашади. Лекин кетмонга қолганда, бизнинг халқ... Мен айтаман: ҳой, қачонгача қашшоқлик? Қашшоқман деб мақтанма: чорванг ҳам бўлсин, боғинг-бўстонинг, ҳампангда донинг, хазинада пулинг, томингда беданг, тўйинг-томошанг...

Калинин — Да! да! Меҳнаткаш халқ! Меҳнатни севмак— одамзодининг олий фазилати. Биз учун меҳнатнинг ҳамма тури қадру қимматлик. Паст нав ёки юқори нав йўқ! Бизнинг мамлакатимизда ғишт терувчи меҳнати ҳам, олим меҳнати ҳам, агроном меҳнати ҳам, санъаткор меҳнати ҳам шарафли. Ҳаммаси зарурат.

Йўлдошбой — Ана буни қаранг. Ҳаммаси-я!

Онахон — Лекин бизда аёллар меҳнати...

Калинин — Да, да! Шарқда, айниқса, ўзбек ўлкасида, инқилобга қадар ўзбек деҳқонлари деҳқон ва ўзбек миллати сифатида оёқ ости бўлиб келган бўлсалар, ўзбек аёллари— деҳқон сифатида, ўзбек аёли сифатида, ҳам умуман аёл сифатида оёқ ости... Да, да! Аввало, уқтирмоқ, иннайкин, юзини очмоқ, иннайкин меҳнатга, ҳунарга, касбга етакламоқ, давлат ишига етакламоқ. Эҳе, Охунбобоевич.

Йўлдошбой — Шундоқ, оқсоқол.

Калинин — Баъзи чалакамчатти сайёҳлар ёзган саёҳатномаларга кўзим тушди: «Самарқанд ёнида, одамга жуда ўхшаган маймунлар овлаш мумкин... (кулишар) Ҳарорат даражаси 95! ((Кулишар).

Акмал Икром — Нега дарёлар қайнаб кетмайди, денг. (Кулишар).

Калинин — Шуни айтинг. Кейин: «ёввойи итлар ҳар қадамда, ҳар сўқмоқда учраб туради»... Биттаси нима ёзипти денг: «Самарқандда фақат пахта, қовун, шофтоли эмас, ҳатто ипакни ҳам экиб ўстириш мумкин». (Кулишар) Ипакни-я! Йўқ, мен кўрдим. Бақувват мамлакат! Ҳамма нарса бор. Ўҳу. Севсанг арзигулик тупроқ...

Йўлдошбой — Арзугулик, оқсоқол!

Калинин — Да, да! Фақат ҳар ким ўз қишлоғини, ё ўз шаҳрини ватаним деб ўйласа, бу — тор. Мен истардимки, ҳар ўзбек узоқ Архангельскдаги ё Грузиядаги олис қишлоқни ҳам ўз ватаним деб, севадиган бўлса... гап шунда!

Йўлдошбой — Тушундим. Ака-ука, ота-боладай меҳрибон бўлмасак-бўлмас экан. Халқлар бир-бирини қўллаб-қўлтиқламаса, бўлмас экан, ўртоқ Калинин.

Калинин — Ҳа, баракалла! Барча меҳнаткаш оташин ватанпарвар бўлгани яхши. Лекин қуруқ ва мавҳум муҳаббат, қуруқ ва мавҳум ватанпарварликнинг умри оз. Самимий бўлса, вафоли бўлса, умри узун бўлади! Биламан: сизда, ўзбек халқида ғайрат, ҳамият зўр. Ўзбек халқи — мағрур халқ. Яна бир айланиб келсам, янги маданият саройларида, янги шаҳарларда... янги экинзорлар, социалистик экинзорларда...

Йўлдошбой — меҳмон бўласиз, ўртоқ Калинин, азиз меҳмонимиз бўласиз. Менинг боғимда.

Калинин — Да, да! Сизнинг боғларингизда!..

Акмал Икром — Ҳа! Янги боғларимизда.

Калинин — Машина, механизация керак сизга! Советлар фақат бойлар зулмидан қутқариб қўяқолмайди, меҳнатни енгиллаштиради ҳам.

Йўлдошбой — Ҳа, дақюнусдан қолган омоч, бўйинтуруқдан безор юрт! Ўт омоч керак бизга! (Қўнғироқ эшитилади).

Калинин — Қани, маслаҳатга кирайлик.

Йўлдошбой — Қани, сиз олдин юринг.

Калинин — (Қўлини сиқиб) Халқ сизга ишонади. Мен жуда кўп суҳбатларда бўлдим. Жуда аён. Партия ва халқ ишончини оқлашингиз керак бўлади. Жумҳурият юки елкага тушади. Уддасидан чиқасиз, ишонаман!

ПАРДА

ХАТ

ОЛИМЖОН ХОЛДОРГА МАСЛАҲАТЛАРИМ

Қадрли, аявлим! Сизнинг сўроқларингиз бошқа кўп ёш шоирларнинг хатларида такрорланиб туради, шу важдан, сизга жавобим ёш дўстларимнинг ҳаммасига ҳам жавоб ўрнида ўтар, деб умид қиламан.

Шеърият тўғрисида ёш қалам эгалари билан Ёзувчилар союзида талай суҳбатлар ўтказган эдик ва конкрет мисолларда уқтирган эдик. Лекин назарияни амалда ишлатолмасак, назария бўлиб қолабериши, ёдаки назария, кундалик машқда иш бермаган назария бекорчи юк эканлиги аниқ. Шеър — дил пўртанаси, замон янғироғи, ҳаёт қўшиғу-ку. Қофиялик, вазнлик гапнинг ҳаммаси шеър бўлавермаслиги ҳозир ҳаммага равшан чатоғи йўқ, ибтидоий гап бўлиб қолди.

Қалам эгаси учун китоб ўқиш зарурат. Китобдан санъаткорлик, усталик ўрганасиз. Лекин ҳаётдан узоқ бўлсангиз, янги мавзу, янги мазмун изламасангиз, усталик беҳуда. Лой қўғирчоққа атлас усти-бош кийгизгандек гап. Шу важдан, газетада қишлоқ хўжалик бўлимида ишлаяпман, деб ёзганингиз жуда маъқул-да. Газетачилик ҳаётнинг ич-ичига кириш, инсонни, унинг қалбини ўрганиш, билиш, аниқлаш, гоҳо куйиш, гоҳо севиниш, ғурурланиш, тўлқинланиш, ҳаёт поэзиясини топабилиш демак, ишонгулик асар ёзиш демакдир.

Агар маҳорат мактаби ва ҳаёт мактабини, риёзат чекиб, ўтмас бўлсангиз, ёзганингизнинг умри калта. Тажриба шуни кўрсатяптики, бу йўлдан юрмаган қалам эгаси, яъни фақат ўзга шеър таъсирида шеър ёзғувчи қаламкаш борабора назирачилик ботқоғидан бери чиқолмай қолади. Биласизки, назирачилик ва кўчирмачилик — ғирромлик, номардлик! Поэзиямизнинг соғлом дарахтига тушган кемиргувчи куртдир, унақанги «шоир» китобхоннинг нафратига дучор бўлиши турган гап. Сохта шоирнинг ҳолига вой! Шу важдан, адабиёт назариясидан бўлак, умуман китоб ўқиш яхши, ҳар бир қалам эгасининг билим уфқи кенг бўлмоғи ва маънан баланд бўлмоғи устозлар сабоғи-ку. Шеър деган тиллардан тушмаса! Шеърда туйғулар табиий, тасвирлар ҳам табиий, ҳам ишонғулик, қор сувидай тиниқ ва жарангдор бўлса! Шеър — ўз мавзуининг тутилмаганлиги, мазмунининг бадавлатлиги ва беғуборлиги, шакл навқиронлиги (яъни қофия, оҳанг, ифода, тасвир янгиликлари) билан бир-биридан ажралиб турса-да! Шундай шеър яратиш учун ҳар тарафлама билағон, ҳамиша изланувчи, бир нуқтада айланишдан безор, ҳамиша юксакка талпинувчи, эртаги кунни кўра билгувчи ва унинг ёрқинлигига дилдан ишонгувчи, ёруғлик учун тер тўкувчи, эзмаликдан кўра кам сўзлик ва конкретликни аъло кўргувчи ёзгани халқ мулки бўлиши учун меҳнат қилгувчи шоиргина халқ ва замон қадрлайдиган шоир бўлади, холос. Сиз ўрганадиган устозлар оз эмас. Ундан ташқари, Навоий бобомиздан Ҳамзага қадар, етакчи рус адабиёт хазинасида — Пушкиндан то Твардовскийга қадар, бўлак қардош халқларнинг дурдоналари, ажойиб халқ достонлари ўз тилимизда ўқишингизга мунтазир, ўрганишингизга мунтазир. Биз қўлга қалам олганда бу жўшқин булоқларнинг кўзлари ҳали очилмаган эди, ёш дўстим!

Юксак поэтик меҳнат меваси бўлган шеър ҳам юксак бўлади! Юзга айтиш — дўст иши. Умуман шеърларингиз менга ҳам маъқул. Лекин сиз ҳали Андижондай заминда туриб, пахтакор тўғрисида, ё машинасоз, ё айтайлик, ипакчи қиз, ё нефтчи тўғрисида эсда қолгудек ва умрзоқ шеър ёзмасангиз, шоирлик даъво қилишингиз қандоқ бўларкин? Ўйлаб кўринг. Мен чин маъноси билан шоир тўғрисида айтяпман...

Шеъримизда ««Инсон», деймиз. «Меҳнат» деймиз, лекин бу ҳали умумий гап. Ҳамма фазилатларнинг онаси меҳнат бўлганидай, меҳнаткаш инсон тўғрисида чинакам шеър ёзишнинг онаси ҳам меҳнат. Оти улуғ, супраси қуруқ бўлмаслик учун жузъий омадлардан кеккаймай, битта-битта, лекин жадалроқ ошқултоқ ошмоқлик яхши. Бизда назирачилик поғонасида кўп тўхтамай, сакраб-сакраб ўтган ёш қаламкашлар оз эмас. Сиз ўшалар сафидасиз. Унутмангки, сиз ҳам рассом ёки ҳайкалтарошсиз. Чўкичингиз қалам, бўёғингиз сўз. Шу сўз воситасида ҳаёт манзараларини, ҳали ҳеч ким чизмагандай чизасиз, демак сўз хазинасига эга бўлинг. Ўша хазинадан чиннидай жаранг, инжудай бебаҳоларини ўрнида ишлатинг. Тағин унутмангки, назм кўпчиликнинг қўлидан келади. Шеър учун образлилик сув билан ҳаводир. Замон ва халқ шеърнинг ғоявий қудрати ва бадиий қувватини табиий қуймаликда кўрмоқчи. Бу ҳақ талаб! Ўйланг, сўзлар жилолик, бўёқлик бўлса-ю, таги бўш бўлса — пўк бўлса, пўрсилдоқ ва совун кўпигидай сал эпкиндан йўқ бўлаверса, қоғоз ва қалам, вақт ва пешона тер эссиз кетмайдими! Оловда тоблангандай, самимияти тошқин, юракни жизиллатадиган, ҳаётий, чинакам шеър халқ дилига тез етади, тўрдан ўрин олади ҳам ҳеч қачон силинмас!

Ҳозир, бундоқ қараганда, рисоладагидек шеър битувчи, яъни қофияси ҳам оҳанги бор шеър битувчилар талай бор. Бироқ гап яхши шеър устида! Ўртача шоир Навоий замонасида ҳам етгулик эди, ҳозир ҳам кам эмас. Истеъдод дейсизми? Ҳа, бу ҳавойи гап эмас, салмоқлик тош. Чинакам истеъдод эгаси жавобгарликни чуқур ҳис этиши билан ажралиб келган ва ажралгуси...

Замон ғоясини эгалламай туриб, замонга мос, даврга жўровоз шеър ёзиш маҳол. Тинимсиз тер тўкиш, машқ — чўққиларга етаклагувси. Унутманг.

Йигирма йилдан ошиқроқ вақт ичида мен сизга ва сиздек шеър шайдоларига, меҳнатсевар ёшларга бир фил кўтаргулик хат ёзгандирман. Сиз — адабиётимизнинг эртанги кунисиз. Сиз тўғрингизда ўйламаслик — адабиётимизнинг эртасини ўйламаслик бўлади. Шу важдан, сизга ҳам очиқ, дағалроқ, тўғри жавоб ёздим. Ҳамма вақт шундайман-ку. Бу гал ҳам ранжимагайсиз. Бу кенгашларимни дарс тарзида эмас, балки, сиздан ўнбеш-йигирма куйлакни олдинроқ тўздирган оддий бир қаламкашнинг тажрибалари, қалин дўстона кенгашлари, истаклари, яхши тилаклари тарзида қабул қилгайсиз.

Ҳалқаро ҳаёт

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ОЗОДЛИК КУРАШИ ФРОНТЛАРИДА

ЖАНУБИЙ АРАБИСТОН КУРАШМОҚДА

Яқинда Аданда яна ишчиларнинг намойиши бўлиб ўтди. Касаба союз конгрессининг раиси Али Ҳусайн Алқадҳи ўлдирилди. Намойишчиларга полиция қисмлари ва инглиз қўшинларининг отрядлари ҳужум қилди.

Кейинги пайтларда инглиз мустамлакачилари Аданда ўз фаолиятларини активлаштириб юбордилар. Халқнинг миллий озодлик ҳаракатини бўғиб ташлаш учун бу ерга энг янги қуроллар билан таъминланган Британия экспедиция қўшинлари келтирилди. Лондоннинг бу территория устидан назоратни сақлаб қолишга зўр бериб интилаётганлигининг асосий сабаби нимада?

Адан — инглиз империализмининг бу ердан туриб ўз экспедиция жазо қисмларини Арабистоннинг бўйсунмас районларига юбориб туришда муҳим ҳарбий-стратегик таянч пункти ҳисобланади. Иккинчидан, инглиз нефть компаниялари неча йиллардирки, бу ердан нефть чиқариб, бундан катта фойда олмоқдалар.

Адандаги ўз мавқеини эндиликда фақат жазолашлар билан сақлаб қола олмаслигини тушуниб қолган Лондон турли хил ҳийла-найрангларни ишга солмоқда, хусусан у Арабистон ярим оролида Бирлашган Жанубий Арабистон республикаси деб аталувчи шундай бир давлат тузишга уриниб, бунга Аданни ҳам қўшишни мўлжалламоқда. Мустамлакалар министрлигининг мансабдорлари томонидан тайёрланган «конституция»га 1964 йилда Лондон билан айрим шайхлар ва султонлар ўртасида тузилган битимлар шартлари асос қилиб олинади. Бундай «конституция» мустақил суверен давлат талабларига жавоб бермайди, у Жанубий Арабистонда мустамлакачилик ҳукмронлигини сақлаб қолишга қаратилгандир. Адан аҳолиси мустамлакачиларнинг бу найрангларига қарши оммавий намойишлар ўтказдилар, озодлик кучлари эса ўзларининг қуролли ҳаракатларини активлаштириб юбордилар.

Жанубий Арабистондаги Уммон князлигининг ватанпарварлари ҳам қуролли кураш олиб бормоқдалар. Мана ўн йилдирки, инглиз мустамлакачилари бу ерда миллий-озодлик курашини найзалар ва замбараклар ёрдамида бостиришга уринмоқда. Лондон Уммонга 10 мингдан ортиқ солдат юборди. Агрессиянинг ҳақиқий сабаби шуки, бу князлик тасарруфидаги ерлар нефтга бойдир. Шунинг учун ҳам инглиз мустамлакачилари бу ерга тармашиб қолиш учун маблағларини ҳам, кучларини ҳам аямаётирлар. Инглиз нефть магнатларининг Яқин Шарқдаги имкониятлари бусиз ҳам АҚШ монополияларининг хуружлари натижасида анча камайиб кетган эди. Бироқ Англия бу районда ҳукмронлик қилишдан воз кечишни сира истамаётир. Уммондаги ҳукмронликдан воз кечиш дунёда энг арзон нефтдан воз кечиш демакдир. Масалан, Ғарб монополиялари Венесуэладаги ҳар гектар нефть участкасига 46 доллар тўласалар, Яқин Шарқда фақат 14 цент харажат қилинади!

Лекин Уммон ватанпарварлари мустамлакачиларнинг режаларини пучга чиқармоқдалар. Озодлик учун курашувчиларнинг дадил ҳаракатлари босқинчилар юрагига даҳшат солмоқда. Ҳарбий омборлар ва босқинчиларнинг лагерлари ёндирилмоқда.

150 минг аҳолиси бўлган ва бир вақтлар «осойишта» ҳисобланган Бахрайн князлиги ҳам эндиликда Арабистон ярим оролида араб биродарларининг миллий озодлик курашини қўллаб-қувватлаб чиқмоқда. Бахрайн халқи Жанубий Арабистоннинг мустамлакачиликка қарши олиб бораётган кураши билан бирдам эканлигини намойиш қилмоқда. Бахрайнликларнинг Жанубий Арабистонда авж олиб бораётган ҳаракатга қўшилиш сабабларидан бири шуки, улар икки ёқлама зулм—бир томондан инглиз мустамлакачиларининг, иккинчи томондан АҚШ нефть магнатларининг сиртмоғида жабрланмоқдалар. Чунончи, Бахрайн нефтининг фонтанлари 30 йилдан кўпроқ вақтдан буён олтинга айланиб «Бахрайн ойл лимитед» Америка компаниясининг хазинасига қуйилмоқда. Англия, АҚШ ва бошқа капиталистик мамлакатларнинг монополиялари арабларга нефть учун экспорт баҳосининг ярмидан ҳам озроғини тўлаб, нефть маҳсулотларини сотишдан тушадиган барча фойдани ўз чўнтакларига урмоқдалар. Масалан, улар бир тонна нефть учун арабларга 6-7 доллар тўлайдилар, бензинни эса 25—40 доллардан, мойларни 60—100 доллардан пуллайдилар. Бахрайн халқи ва Жанубий Арабистоннинг барча аҳолиси чет эл монополияларининг сиқувига қарши қатъий курашга бел боғлаган. Улар олиб бораётган кураш арабларнинг мустақилликка эришишга қатъий бел боғлаганларининг ёрқин далилидир.

В. ДАВИДОВ.

АҚШНИНГ ВЬЕТНАМДАГИ УРУШИГА ҚАРШИ НОРОЗИЛИК

НЬЮ-ЙОРК, 25 март. (ТАСС). Кеча американлик ёшлардан яна уч киши Вьетнамдаги жирканч урушга қарши норозилик билдириб, ўзларининг ҳарбий учёт карточкаларини «зўрлик ишлатилмайдиган ҳаракатлар комитети» ташкилотининг Нью-Йорк бюросида йиртиб ташладилар.

Улар шундай қилиш билан армияга олинишга қаршилик кўрсатаётган барча американлик йигитларга ўзларининг бирдам эканликларини билдирмоқчи бўлганликларини айтдилар.

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМ ҚЎҒИРЧОҚЛАРИГА ЁРДАМ

ТОКИО, 25 март. (ТАСС). Япониянинг «Тамасима-Мару» кемаси Иокогамадан Сайгонга жўнади. Кема Жанубий Вьетнам қўғирчоқларига дори-дармон, кийим-кечак ва бошқа товарлар олиб боради. Шу ой бошида Япония ҳукумати Сайгон режимининг илтимосига биноан 72 миллион иен миқдорида ана шундай ёрдам кўрсатиш тўғрисида қарор қабул қилган эди.

Америка Қўшма Штатлари ботиб қолган Вьетнамдаги ифлос уруш ботқоғи кўп карикатураларга мавзу бўлмоқда. Мана, шундай карикатуралардан бири.

— Йигитлар, эҳтиёт бўлинглар, Макнамара ғалаба қозонамиз, деяпти.

Бу карикатура «Чикаго Сан-Таймс» газетасида босилган.

РЕАКЦИЯ БИРЛАШМОҚДА

ПАРИЖ, 25 март. (ТАСС). Ўтган йил охирида ўтказилган сайловда президентлик лавозимига даъвогар бўлиб муваффақиятсизликка учраган Ж. Л. Тиксье-Виньянкур «озодлик ва тараққиёт учун кураш республика иттифоқи» деган янги ҳаракатни ташкил этиш ниятида эканлигини эълон қилди. Хоин Петэн ва оасчи Саланнинг собиқ адвокати мамлакатнинг ўта ўнг, ярим фашист кучларини ўз атрофига тўплашга уринмоқда.

«Мютюалите» залида ўтказилган митинг вақтида Ж. Л. Тиксье-Виньянкур «иттифоқ»нинг программасини баён қилиб берди. Бу программа Франциянинг НАТО ҳарбий блокига ва «умумий бозор»га содиқ бўлиб қолиши, мамлакат ичкарисида ва халқаро майдонда «коммунизмга қарши кураш»дан иборатдир.

ГАНАДАГИ АҲВОЛГА ДОИР

ПАРИЖ, 25 март. (ТАСС). Ганадаги янги ҳукумат бошлиғи генерал Анкра кеча Аккра радиоси орқали сўзга чиқиб, менинг ҳукуматим блокларга қўшилмаслик сиёсатини олиб боради, деб айтди. У, миллий озодлик кенгаши Ғарбга жуда ҳам ён босади, деб шу кенгашга қарши қўйилган айбни рад этди. Франс пресс агентлигининг мухбири Котонудан шу ҳақда хабар берди.

БЕРЛИН, 25 март. (ТАСС). Гана маъмурлари Гананинг Берлиндаги иқтисодий ва савдо миссиясини ёпишга қарор қилдилар. АДН агентлиги шу ҳақда хабар берди.

АДН агентлигига мўътабар доиралардан маълум бўлишича, дейилади яна шу хабарда, Гана ташқи ишлар министрлиги ГДР ҳам Аккрадаги савдо миссиясига нисбатан худди шундай қилади, деб ишонч билдирди. Германия Демократик Республикасининг Ганадаги миссиясини ёпиш тўғрисида тегишли топшириқлар берилди.

Гана ҳукуматининг бу тадбирига Германия Демократик Республикаси пойтахтида бир томонлама қилинган ва тамомила асоссиз тадбир, деб баҳо бердилар. Воқеаларнинг шу йўсинда боришига таассуф билдирилади ва мана шу бир томонлама ҳаракатнинг оқибатлари учун бутун жавобгарлик Гана маъмурлари зиммасига тушади, деб кўрсатиб ўтилади.

ДУШМАН ОРАСИДА УЧ ЙИЛ

Бундан уч йил муқаддам Гавананинг Рейн ва Беласкоин кўчалари чорраҳасидаги «Каса де трес килос» магазини ёнида юк машинаси ва уни бошқарувчи қувноқ йигитчани тез-тез кўриш мумкин эди. Машинадан юкни туширишаётганда, бу йигит дўстлари ва йўловчилар билан ҳазиллашар, магазин ёнидаги ошхонага кириб кофе ичарди.

Бир куни йигит ғойиб бўлиб қолди. Унинг танишлари ҳайрон бўлишарди. Баъзилар бошқа вилоятга кетиб қолган, дейишса, бошқалар Хуан Қўшма Штатларга, акасининг олдига кетган, дер эди.

Шу вақтда Майамида АҚШ Марказий разведка бошқармасининг агенти Тико Эррера гаваналик ёш шоферни сўроқ қилаётган эди. Суҳбат охирида Эррера кубалик йигитга Марказий разведка бошқармаси топшириқларини бажаришни таклиф қилди. Ёш коммунист Куба разведка хизматининг ходими Хуан Фелайфель Канаан шу тариқа АҚШ Марказий разведка бошқармасининг ходимига айланди. Уни американлик хўжайинлари раҳбарлигида Озодлик оролига қўпорувчилар ва жосуслар юбориш планларини тайёрлаётган Куба контрреволюционерлари ихтиёрига юбордилар.

Бу ерда Хуан Фелайфелга радист бўлишни таклиф этдилар. Лекин Марказий разведка бошқармасига хизматга олишдан олдин Хуанни уч марта текшириб кўрдилар. Ёлланган агентнинг «соф ниятли» эканлигига ишонч ҳосил қилгач, уни АҚШ денгиз базаларидан бирига юбордилар. Хуан базада тўққиз ой мобайнида тайёргарликдан ўтди. Американлар уни турли портловчи моддалардан фойдаланишга ўргатдилар, овозсиз милтиқ ва тўппончадан отишни машқ қилдирдилар. Шундан сўнг йигит радистлар курсида ўқиди. Унга агентларни ёллаш ва разведка маълумотлари тўплаш методларини ўргатишди.

Хуан «ўқишнинг» тўла курсини ўтгач, Кубанинг Лас-Вильяс вилоятига яширин равишда тушириладиган ва у ерда Америка разведкаси учун агентлар ёллаши лозим бўлган группага киритилди.

Куба территориясига диверсантлар турли йўллар билан туширилар, кўпинча эса шундай метод қўлланилар эди: Майамидан Куба соҳилига қўпорувчилар тушган Америка кемаси йўл олади. Соҳилга бир неча миля қолганда мотори товуши эшитилмайдиган катер сувга туширилади. Диверсантлар шу катерда қирғоққа чиқадилар. Хуан бундай операцияларда бир неча бор қатнашди ва ҳар гал ўз ватандошлари, ўз ўртоқлари отган ўқдан ҳалок бўлиш хавфи бор эди. Хуан душман инида ана шу дўстлари, ватандошларини деб ишлаётган эди-да!

Жосуслар Майамига қайтиб келишганда Марказий разведка бошқармаси раҳбарлари яширин уйларда уларни сўроқ қилишар, Кубадаги аҳвол, ўз агентурасининг ишлари ҳақидаги икир-чикир нарсаларни ҳам суриштирар эдилар. Бундай маълумотлар эса бошқарма учун қувонарли бўлиб чиқмас эди.

... Хуан Фелайфель контрреволюция инида уч йил ишлади. Ўзларини Кубанинг «халоскорлари» қилиб кўрсатишга уринаётган турли муҳожир группаларининг ҳокимият учун курашларини ўз кўзи билан кўрди. Бу группалар Марказий разведка бошқармасидан кўпроқ пул олиш мақсадида ўзларини Кубанинг «ҳақиқий халоскори» қилиб кўрсатишга уринар эдилар. Кубалик контрреволюционерлар раҳбарларидан бири, ёлланганларнинг Плайя-Хиронга туширилишига бошчилик қилган Мануэль Артиме ҳозир ўз «хизматлари» учун Марказий разведка бошқармасидан ҳар ойда 4 минг доллар олмоқда. Бундан ташқари у Майамидаги ресторан ва Флоридадаги ер участкасининг эгасидир.

Ана шу ватан хоинлари, контрреволюцион муҳожирлар орасида ўз ҳис-туйғуларини ҳеч кимга билдирмай уч йил яшамоқ учун нақадар мардлик ва нақадар зўр ирода бўлишини тасаввур қилиш қийин эмас. Хуан Фелайфель кейинчалик ана шу йиллар ҳақида гапириб, коммунист бўлганлиги учунгина бардош берганлигини айтди.

Бундан уч ойча муқаддам Майамида турган вақтида Фидель Кастрога суиқасд тайёрланаётганлигини билиб қолди. Хуан бу ҳақда дарҳол Гаванага хабар берди. Гаванадан эса Кубага қайтиб келиш тўғрисида буйруқ берилди. Диверсантлар тушган катер билан Куба соқчи кемаси ўртасида отишма бошланганда Фелайфель ўз ўртоқлари ёнига қайтишга муваффақ бўлди.

Йигирма тўрт яшар кубалик разведкачи кўплаб диверсантларни қўлга туширишда, АҚШ Марказий разведка бошқармасининг Кубада ўз агентлари тармоғини вужудга келтириш планларини барбод қилишда революцион хавфсизлик органларига катта ёрдам кўрсатди, энг муҳими эса Артиме раҳбарлигида собиқ майор Роландо Кубелас ва бошқа сотқинлар тайёрлаган мудҳиш жиноятнинг олди олинди.

Яқинда Гаванада Кубелас ва унинг шериклари устидан бўлиб ўтган судда Хуан Фелайфель асосий гувоҳлардан бири бўлди.

Америка разведкаси яна бир зарбага учради.

И. НЕМИРА.
(АПН).

ЖИНОЯТЧИ ҚОЧИБ ҚУТУЛМАЙДИ

Ҳар қандай жиноятчи қилган жиноятига яраша жазо олиши керак. Бу ҳаммага аён бўлган ҳақиқат. Жиноят қилган шахсларни қидириб топиш, шубҳа остига олинган шахснинг жиноят қилганлигини исботлаш кишилардан кўп меҳнат талаб қилади. Бу ишда физиклар, химиклар, биологлар, автомобилчи ва қурувчи инженерлар, экономистлар ва молия ходимлари актив қатнашишини ҳамма ҳам билавермайди. Тошкентдаги Суд экспертизаси илмий текшириш институтида ана шундай мутахассислар ёнма-ён туриб меҳнат қиладилар. Улар жиноятни фош этишда, жиноятларнинг олдини олишнинг профилактик чораларини ишлаб чиқишда юристларга актив ёрдам кўрсатадилар.

Мана, институтнинг физика-трасология тадқиқотлари бўлими. Бу бўлим изларни ўрганиш ва уларни илмий асосда текшириш билан шуғулланади.

Экспертлар ўз ишларида фан ва техниканинг энг янги ютуқларидан фойдаланадилар. Бўлим энг замонавий физика аппаратлари билан жиҳозланган. Мана, институт ходимларининг ишини кўрсатувчи бир мисол. Тошкент шаҳар. Шота Руставели кўчасида автомашина йўловчини босиб кетди. Йўловчи ўша ерда жон берди. Автомашина эса ғойиб бўлди. Қидирув ишлари натижасида автобазалардан бирида «УАЗ-450» маркали автомашина ушланди. Машинанинг олдинги чироғи остида думалоқ нарсанинг изи қолган. Ана шу издан кузовнинг ён томонига чўзинчоқ из кетади. Кузовнинг бу ерларида краска ва металл тирналган.

Экспертлар олдига машина чироғининг остидаги из ҳалок бўлган йўловчи пальтосидаги тугманинг изи эмасмикин, машинанинг ён томонидаги излар шу пальтонинг изи эмасмикин, деган савол қўйилди.

Автомашина кузовини текшириш вақтида экспертлар доира шаклидаги ва чўзинчоқ из думалоқ нарсага тегиш натижасида ҳосил бўлганлигини аниқладилар.

Ҳалок бўлган йўловчининг пальтоси текширилганда, пальто тукли ва диагональ гулли матодан тикилганлиги аниқланди. Пальто тугмаларидан бирида қаттиқ нарсага ишқаланишдан йўл-йўл из қолган экан. Автомашина кузовидаги излар катта қилиб суратга олинди. Тугманинг изи эса пластилинга туширилиб, унинг катта сурати олинди.

Фотографик тасвирлар бир-бирига солиштирилганда, улардаги чизиқларнинг ўхшаш эканлиги аниқланди. Бу эса автомашинада қолдирилган из ҳалок бўлган йўловчи пальтосининг изидир, деган хулосага келишга имкон берди. Шунингдек, машина чироғи остидаги из пальто тугмасининг изи эканлиги аниқланди. Жиноят қилиб, қўрқоқлик билан яшириниб олган автомашина шофери экспертиза хулосаси билан таништирилганда, у айбини бўйнига олди, суд жиноятчини жазолади.

Жиноятни очиш учун текширишга хилма-хил излар юборилади. Бармоқ ва оёқ излари, асбоб ва қулфларни бузадиган асбобларнинг излари, тиш изи, транспорт воситаларининг излари, тирноқ изи, папирос қолдиқлари, тупроқ ва бошқалар текшириш учун институтга келтирилади. Бу изларни текшириш ҳақиқий жиноятчини топиш ва унинг айбини бўйнига қўйишда катта роль ўйнайди.

Қўқонда шундай воқеа юз берди. Педагогика институтининг ўқув кабинетларидан биридаги пардаларни номаълум киши ўғирлаб кетган. Бу вақтда институтда ремонт ишлари олиб борилаётган ва ўғирлик содир бўлгандан бир кун олдин пол бўяб қўйилган эди. Воқеа юз берган жойга милиция ходимлари келиб, йўлак ва аудиториянинг янги бўялган полида оёқ изи аниқ қолганлигини аниқладилар. Бу излар йўлакдан ўқув кабинетига олиб борган. Оператив ходимлар бу изларни суратга олишди. Кўп ўтмай Қўқон станциясида Д. деган киши шубҳа остига олинди. Унинг оёғидаги этик изи институтда қолдирилган изга жуда ўхшаб кетар эди. Бироқ шубҳаланиш исбот қилиш деган гап эмас. Шубҳа остига олинган кишининг пардани ўғирлаганлигини далиллар билан исбот қилиш керак эди.

Бундай пайтларда терговчининг ишончли ёрдамчиси бор. У ҳам бўлса фандир. Шундай қилиб, трасологик экспертиза ўтказиш лозим топилди. Шубҳага олинган кишининг этиги ва воқеа юз берган жойда аниқланган из фотосурати экспертизага топширилди.

Креминалистика лабораториясида

Этикнинг таг чарми ва фотосурат қиёсий текширилганда таг чармнинг шакли, катталиги, ундаги чизиқларнинг, михларнинг ва бошқа ўзига хос белгиларнинг бир хил эканлиги маълум бўлди. Шундан сўнг Д. ўз жиноятини бўйнига олишга мажбур бўлди.

Институтнинг суд-автотехника экспертизаси бўлимида йўл-транспорт ҳодисалари билан боғлиқ бўлган масалалар ҳал қилинади. Воқеа қандай юз берганлигини аниқлашда автомобилчи инженерларнинг хулосалари катта ёрдам беради. Мана бир мисол. «КАЗ-120» автомашинасининг ҳайдовчиси Т. Қувасойдан Фарғонага келаётиб, мотовелосипед минган кишини босиб кетади. Жароҳатланган киши ўша замони ҳалок бўлади. Бу воқеани ҳеч ким кўрмаган эди.

Шофер, мотовелосипедчи йўлнинг ўнг томонидан келаётган эди, машинага яқинлашганда йўлнинг чап томонига бурилди, натижада фалокат юз берди, деди. Чиндан ҳам воқеа шофер айтганча содир бўлган бўлса, у ҳолда шофернинг ҳеч қандай айби йўқ. Шофернинг далиллари ишончли бўлишига қарамай, терговчи шубҳаланиб қолди. Бир шубҳа пайдо бўлдими, уни албатта текшириш керак. Воқеа юз берган жой пухта ўрганилди. Терговчи мотовелосипедчи ҳалок бўлган жойни сантиметрлаб текшириб чиқди.

Терговчи автомашина ҳаракатининг қарама-қарши томонидаги асфальтда икки чўзинчоқ из борлигини аниқлади. Балки велосипед урилганда қолган издир бу? Агар шундай бўлса, шофернинг айби исботланади. Буни аниқлаш учун асфальтнинг ўша из қолган қисми кўчириб олиниб, экспертизага юборилди. Бу жуда мураккаб иш эди. Микроскоп ёрдамида из катта қилиб қўйилди. Натижада асфальтга қаттиқ нарса тегиб сирғаниб из қолдирганлиги аниқланди. Шундан сўнг ҳалок бўлган кишининг велосипеди текшириб кўрилди. Асфальтдаги из шу велосипеднинг изи эмасмикин? Излар бир-бирига солиштириб кўрилганда, воқеа юз берган жойдаги из мотовелосипеднинг чап томонидаги шатунининг изи эканлиги исботланди.

Шундай қилиб, воқеа қандай юз берганлигини автомашина велосипедчини йўлнинг қайси жойида босиб кетганлигини ҳамда шофернинг жиноятини аниқлашда экспертиза аниқлаган факт ҳал қилувчи роль ўйнади.

Криминалистик тадқиқотлар бўлимининг илмий ходимлари асосан шахсларни уларнинг ёзган хатлари ва имзоларига қараб аниқлаш билан шуғулланадилар. Ҳар бир киши ёзувининг ўз хусусияти бўлади ва бу хусусият барқарор ҳисобланади. Агар киши ўз ёзувини ўзгартса, ёзган кишини аниқлаш мумкинми, деган савол туғилади. Сохта ҳужжат ясовчилар кўпинча чап қўл билан ёзадилар ёки атайлаб бошқача қилиб ёзадилар. Аммо суд почеркшунослиги томонидан ишлаб чиқилган илмий асослар эксперт олдига қўйилган масалани тўғри ҳал қилишга имкон беради.

Институтнинг химия-биология бўлимига ҳам турли материаллар келиб туради. Жиноий воқеа билан боғлиқ бўлган турли дори-дармонлар аралашмаси, ўт, дон, қоғоз, газлама ва бошқа материаллар экспертиза қилиш учун келтирилади.

Масалан, бундан бирмунча вақт олдин Фарғона область Бағдод районидан текшириш учун иккита калтак келтирилди. Бу калтакнинг бири номаълум шахс томонидан калтакланган кишининг уйидан топилган бўлиб, иккинчиси шубҳа остига олинган кишининг уйидан олинган эди. Терговчиларни шу икки калтак бир калтакнинг икки қисми эмасмикин деган савол қизиқтирарди.

Текшириш учун ёғочнинг биологик-морфологик тузилиши асос қилиб олинди. Аввало улардан бир қисм кесиб олиниб, микроскоп остида текширилди. Смола йўллари, ғоваклар характери, ёш чизиқлари ва бошқалар бу — қарағай ёғочи эканлигини кўрсатди. Калтакнинг йўғонлиги, туси, чизиқларининг миқдори ва йўналиши ҳар икки калтак олдин бир бутун бўлганлигини кўрсатди. Тергов учун муҳим ҳисобланган бир факт шу тариқа аниқланди.

Институт фаолиятида жиноят содир бўлишига ёрдам берадиган сабаблар ва шарт-шароитни бартараф қилишнинг самарали чораларини эксперт практикаси материаллари асосида ишлаб чиқиш ҳам катта ўрин тутади.

Биз институт фаолиятининг баъзи томонларини, фан ёрдамида жиноятнинг қандай фош қилинишини ҳикоя қилдик. Фош қилинган ҳар бир жиноят эса ана шундай жиноятларнинг содир бўлишининг олдини олишга ёрдам беради. Институт ходимлари юз берган ҳар бир жиноят фош қилиниши ва жиноятчиларнинг жазосиз қолмаслиги учун бутун куч ва билимларини сарфлайдилар.

В. УМАРОВ,
юридик фанлар кандидати.

ГДР Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тўла ҳуқуқли аъзоси бўлиши лозим

НЬЮ-ЙОРК, 25 март. (ТАСС). Болгария Халқ Республикаси АҚШ, Англия ва Франциянинг Ғарбий Германия ҳукуматини халқаро ишларда герман халқининг бирдан бир вакили қилиб кўрсатишга уринаётганликларига қарши қатъий эътироз билдирди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳузуридаги Болгария доимий вакили Милко Тарабанов Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бош секретари У Танга юборган ва кеча Бирлашган Миллатлар Ташкилотида тарқатилган мактубида Ғарб давлатларининг Германия Демократик Республикасига қилаётган туҳматлари ҳозирги вақтда иккита герман давлати мавжудлигини, яққол кўрсатиб турган фактни рад қила олмайди, деди. Мактубда айтиладики, Германия парчалаб қўйилганлиги учун Ғарб давлатларининг ўзи айбли, суверен ва тинчликсевар давлат бўлган Германия Демократик Республикаси мустақил давлатга хос халқаро ҳуқуқларнинг ҳаммасидан фойдаланиши лозим.

Мактубда шу нарса таъкидланадики, Германия Демократик Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотида тенг ҳуқуқли бўлиб қатнашишига ҳалақит бераётган сунъий ғовларни олиб ташлаш пайти келди.

Синьхуа агентлигининг Индонезиядаги бўлими ёпилди

НЬЮ-ЙОРК, 25 март. (ТАСС). Индонезия ҳукумати Синьхуа агентлигининг Жакартадаги бўлимини ёпиш тўғрисида буйруқ берди. Ассошиэйтед пресс агентлигининг Жакартадаги мухбири хабар беришича, Синьхуа агентлигининг Индонезиядаги бўлимига ҳар қандай информациялар беришни, шу жумладан мамлакатда ўзининг информацион бюллетенларини тарқатишни дарҳол тўхтатиш таклиф этилди.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.45 — Ота-оналар учун, 8.25 — Концерт, 9.30 — «Ялла» концерти, 10.30 — Ўзбек кинофильмларидан қўшиқлар, 11.10 — «Қувноқ тўлқинда», 11.50 — Экран янгиликлари (рус.), 12.15 — Эртлабки салом (Москва), 13.30 — Эстрада концерти, 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун, 15.00 — «Глобус» (Москва), 15.20 — «Аэлита» (радиопостановка), 18.00 — «Ёшлик» радиостанцияси, 18.40 — Қозоқ музикасининг отахони (қоз.), 19.20 — Ўзбек халқ куйлари, 20.00 — Мақом кечаси, 21.20 — Халқ талантлари 22.00 — Дунё харитаси олдида, 22.10 — Қўшиқ ва рақслар, 23.10 — Дам олиш кечаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Мактаб ўқувчиларининг каникул кунларида

Ўзбек тилида: 10.15 — **Бизнинг интернат** (болалар учун), 10.30 — **Капитан Теннеш** (телефильмнинг 9-серияси).

Рус тилида: 10.55 — **«Восход» космосда** (илмий-оммабоп фильм), 11.40 — **Сеҳрли халат** (бадиий фильм).

14.00 дан — **Москва телестудияси кўрсатади.**

ТОШКЕНТ ТЕЛЕСТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 17.00 — **Капитан Теннеш** (телефильмнинг 10-серияси).

17.30 — **Телевизион янгиликлар** (ўзбек ва рус тилларида).

Ўзбек тилида: 17.45 — **Партиянинг содиқ фарзанди** (Сергей Миронович Киров туғилган куннинг 80 йиллигига).

Рус тилида. 18.05 — **Киносаёҳатлар альманахи** (илмий-оммабоп фильм).

Ўзбек тилида: 18.25 — **Ленин партиясини шарафлаймиз** (адабий-музикали композиция). 18.55 — **Композитор Ю. Ражабий.**

20.30 — **Эртанги кун программаси.**

20.35 дан — **Москва телестудияси кўрсатади** (тажриба тариқасида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 дан — **Фрунзе телестудияси кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/III да кундуз **Наварьянка ва Алеко**, кечқурун **Трубадур.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/III да кундуз **Насриддин саргузаштлари**, кечқурун **Қирол Лир.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/III да кундуз **Равшан ва Зулхумор**, кечқурун **Ота ўғли**, 28/III да кундуз **Қари қиз**, кечқурун **Гули сиёҳ.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 27/III кундуз соат 3 да 7-11 синф ўқувчилари учун музикали лекторий абонементи бўйича: **«Ғарбий Европа классик композиторлари»** деган темада бешинчи концерт-лекция.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Мактаб ўқувчиларининг баҳорги каникул кунларида **Катта цирк томошалари.** Кундуз соат 12, 3 ва кеч 8 да бошланади.

КИНО

Питкиннинг касалхонадаги саргузаштлари — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА», «СПУТНИК», «ВОСТОК», «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Почта поездининг таланиши — «МИР», НАВОИЙ номли, «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун).

Ошиқ Пингвин — «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), СОБИР РАҲИМОВ номли (кеч соат 10 да), «МОСКВА» (кундуз 1 ярим ва кеч 9 яримда).

Геракл жасорати — СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун), «ЮЛДУЗ» (кундуз соат 5 ва кеч 9 да).

Мультфильмлар тўплами — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да), «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб 10 ва 11 яримда).

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА
29, 30 31 мартда
ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИНИНГ
КОНЦЕРТЛАРИ
Концертларда: СССР халқ артисти Тамарахоним, солистлардан Зокиржон Султонов, Холисхон Қодирова, Нафиса Тошхўжаева, Тўхон Қодирова, Ўзбек халқ чолғу ансамбли қатнашади.
Концерт кеч 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти коллективи илмий коммунизм кафедрасининг доценти С. Носирхўжаевга отаси

Латиф МИРТЕМИРОВНИНГ

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КУЧАСИ, № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469, В37221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31226. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиши ва транспорт — В24780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалик — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32317. Оммавий ишлар ва хатлар — В39005 В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ Г — 70. || Индекс 64543. || Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. || Р. 06277.